İSTANBUL KEMERBURGAZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE'DE CUMHURİYET DÖNEMİ MÜZECİLİK BAĞLAMINDA BUTİK MÜZE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SERPİL BİRSİN

İSTANBUL , 2015

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

T.C.

İSTANBUL KEMERBURGAZ ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı

TÜRKİYE'DE CUMHURİYET DÖNEMİ MÜZECİLİK BAĞLAMINDA BUTİK MÜZE

Serpil Birsin

Yüksek Lisans Tezi

Danışman:

Doç. Dr. Nedret Yaşar

İstanbul, 2015

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

TÜRKİYE'DE CUMHURİYET DÖNEMİ MÜZECİLİK BAĞLAMINDA BUTİK MÜZE

Serpil Birsin

T.C.

İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sanat ve Tasarım Ana Sanat Dalı

Yüksek Lisans Programı'na sunulmuştur.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Bu çalışma tarafımızca incelenmiş olup, kapsam ve kalite açısından Yüksek Lisans tezi olmaya yeterli bulunmuştur.

Doç. Dr. Nedret Yaşar

Danışman

İnceleme Komitesi Üyeleri

Doç. Dr. Nedret Yaşar (Jüri)

Yrd. Doç. Dr. Salih Denli (Jüri)

Yrd. Doç. Dr. Ali Kılıç (Jüri)

Bu çalışma bir Yüksek Lisans tezinin tüm gerekli şartlarını taşımaktadır.

Doç. Dr. Nedret Yaşar

Bölüm Başkanı

[Üniversite] onayı 04/06/2015

Yrd. Doç. Dr. Saadet Çetinkaya

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü V.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Bu dökümandaki tüm bilgilerin akademik kural ve etiğe bağlı kalınarak yazıldığını ve tez yazım kuralları kapsamında bu çalışmada bulunan ve orijinal olmayan bütün bilgi ve materyallerin referanslandırıldığını temin ederim.

Serpil Birsin

İmza

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

ÖZET

TÜRKİYE'DE CUMHURİYET DÖNEMİ MÜZECİLİK BAĞLAMINDA BUTİK MÜZE

Serpil Birsin

Yüksek lisans, Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı, İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi,

Danışman: Doç. Dr. Nedret Yaşar

19. yüzyılın ikinci yarısı Osmanlının son döneminde İstanbul Arkeoloji Müzesi'nin kurulması ile Türkiye'de müzeciliğin kurumsallaşması başlamıştır. Cumhuriyet döneminde İzmir ve Ankara Arkeoloji Müzelerinin kurulmasıyla birçok alanda ve konuda kurumsal müze açılmış ve günümüze kadar gelmiştir.

Türkiye'nin ilk özel müzesi olan Sadberk Hanım Müzesi'nin kurulması ile özel müzecilik anlamında ilk adımlar atılmış oldu. Sanat müzeciliği anlamında 2000'den sonra açılan Pera Müzesi, İstanbul Modern Sanatlar Müzesi, Sabancı Müzesi, Doğançay Müzesi ve IMOGA Müzelerinin açılması ile Türk resim sanatına çok büyük katkı sunulmuştur.

Bu çalışmamız kapsamında Müze ve özellikle ülkemizdeki Butik Müzeciliği geliştirmek adına, düşünsel, biçimsel değişimler belirtilerek analiz yapılmış, yapısal kimliği üzerinde incelemeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müze, Koleksiyon, Butik

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

ABSTRACT

BOUTIQUE MUSEUM IN THE CONTEXT OF MUSEOLOGY IN THE REPUBLICAN PERIOD OF TURKEY

Serpil Birsin

Master, Art and Design Department, Istanbul Kemerburgaz University,

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Nedret Yaşar

The institutionalisation of museology in Turkey has begun with the establishment of Istanbul Archaeology Museum in the second half of the 19th century of the late Ottoman period. With the establishment of Izmir and Ankara Archaeological Museums in Republican period many corporate museums in varied areas and subjects have been opened since then.

The first step of private museology was taken with the establishment of Sadberk Hanım Museum as Turkey's first private museum. The openings of Pera Museum, Istanbul Museum of Modern Art, Sabancı Museum, Dogancay Museum and IMOGA Museum after 2000 have made great contributions to Turkish painting art.

Within the scope of this study, analyses have been made by indicating intellectual and stylistic changes and researches been made on its structural identity in order to improve Museums and Boutique Museology especially in our country.

Keywords: Museum, Collection, Boutique

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

İÇİNDEKİLER

ÖZET iv

ABSTRACT v

RESİMLER LİSTESİ viii

KISALTMALAR LİSTESİ xi

GİRİŞ 1

1. BİRİNCİ BÖLÜM 4

1.1. MÜZE VE TARİHÇESİ 4

1.2. KOLEKSİYONCULUĞUN TARİHÇESİ 5

2. İKİNCİ BÖLÜM 9

2.1. TÜRKİYE'DE MÜZECİLİĞİN GELİŞİM SÜRECİ 9

2. 2. Selçuklu Dönemi Müzecilik 9

2.3. Osmanlı Dönemi Müzecilik 10

2.4. Cumhuriyet Dönemi Müzecilik 16

2.5. Özel Müzeler 20

2.5.1. Sadberk Hanım Müzesi 25

2.5.2. Pera Müzesi 27

2.5.3. Sabancı Müzesi 30

2.5.4. İstanbul Modern Sanat Müzesi 34

2.5.5. İstanbul Grafik Sanatlar Müzesi (IMOGA) 36

2.5.6. Baksı Müzesi 37

3.ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 41

3.1. ÇAĞDAŞ MÜZECİLİK 41

3.1.1. Doğulu Ve Batılı Anlamda Çağdaş Müzecilik 43

3.1.2. Çağdaş Kent Müzeciliği 43

3.1.3. Kent Müzeleri'nin Önemi ve Yaygınlaşması 46

3.1.4. Kent Müzelerinin Hedefleri 47

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

4. DÖRDÜNCÜ BÖLÜM....49
4.1. BUTİK MÜZE....49
4.1.1. Masumiyet Müzesi....50
4.1.2. Kapadokya Sanat ve Tarih Müzesi....52
4.1.3. Orhan Kemal Müzesi....54
4.1.4. Ümran Baradan Oyun ve Oyuncak Müzesi....55
4.1.5. Radyo ve Demokrasi Müzesi....58
4.1.6. Neşe ve Karikatür Müzesi....60
4.1.7. İzmir Mask Müzesi....63
SONUÇ....73
KAYNAKÇA....75

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1: Roma Sikkeleri, Quintus Antonius Balbus, Mö 82–83. 6

Resim 2: İskenderiye Kütüphanesi eğitim bölümü, M.Ö. 304–285 7

Resim 3: Yeni İskenderiye Kütüphanesi, Mimari Snøhetta/Hamza Consortium, 1995–2002 8

Resim 4: Erzurum Yakutiye (Etnografya) Müzesi, 1991 9

Resim 5: Topkapı Sarayı Bahçesi,1465 – 1478 11

Resim 6: Osman Hamdi Bey, 1878, Mustafa Cezar 12

Resim 7: Müze-i Hümayun'un yeni binasının ikinci kısmının açılışı, 7 Kasım 1903(Emre, 2014) 13

Resim 8: Çinili Köşk, 1460–1478 14

Resim 9: Çinili Köşk'ün girişine alelade bırakılan, Anadolu'dan getirilmiş tarihî eserler, 1460–1478 ... 14

Resim 10: Alexandre Vallaury'nin tasarladığı İstanbul Arkeoloji Müzesi,1891 15

Resim 11: İstanbul Arkeoloji Müzesi, 1891 (kuruluşunu izleyen adlarıyla Müze-i Hümayun, İmparatorluk Müzesi, İstanbul Müzesi, Türk Ulusal Müzesi)de-i yun, ... 16

Resim 12: Atatürk'ün İstanbul Arkeoloji Müzesini ziyareti 10 Şubat 1933 16

Resim 13: Başkent Ankara'nın ilk yapılarından Türk Ocakları Genel Merkezi ve Etnografya Müzesi, 1925 18

Resim 14: Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi dış görünümü, 1927 19

Resim 15: Vehbi Koç'un sevgili eşi Sadberk Hanım 1908- 1973, Ankara 25

Resim 16: Sadberk Hanım Müzesi ve bahçe görünümü 26

Resim 17: Sadberk Hanım Müzesi, Türk-İslam sergi salonu, Osmanlı Gelin Kıyafeti, 20.yüzyıl 27

Resim 18: Pera Müzesi Ön cephe görünümü, 2003 27

Resim 19: Terazi Takım Kutusu İran, 18. yüzyıl 28

Resim 20: Kaplumbağa Terbiyecisi, Osman Hamdi Bey, 1906 29

Resim 21: Anadolu Ağırlık ve Ölçüleri konulu atölye çalışması 30

Resim 22: Sabancı Müzesi, 1927 31

Resim 23: Müze Koleksiyonu, Müsenna ve zer-endûd levha Celi sülüs hat, Mehmed Şefik (ö. 1880) 1286/1869–70 "Benim ve âlemlerin Rabbi olan Allah'tan başka ilah yoktur", SSM 130–0245 31

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Resim 24: S.Ü. Sakıp Sabancı Müzesi, 2014, Türkiye ile Polonya arasındaki ilişkilerin 600. yılı kapsamında, 7 Mart – 15 Haziran 2014 tarihleri arasında "Uzak Komşu Yakın Anılar: Türkiye – Polonya İlişkilerinin 600 Yılı" isimli sergiye ev sahipliği yapıyor 33

Resim 25**:** Sergi Salonu, 2013 34

Resim 26: İstanbul Modern Sanat Müzesi, 2004 35

Resim 27: İstanbul Grafik Sanatlar Müzesi (IMOGA), 1984 37

Resim 28: Baksı Müzesi, Dış görünüşü, 2010 38

Resim 29: Resim Hüsamettin Koçan, Şaman Serisi 1.2.3.4, 2009, Tuval üzeri karışık teknik, 100x290, 100x290, 100x290, 100x290.....38

Resim 30: Mehmet Kavukçu, Müze Kütüphanesi'ne Yerleştirme, 2010, 1300 adet kırmızı beyaz plastik küre, 950x900x450 cm 39

Resim 31: Şakir Gökçebağ, İsimsiz, 2010, Renkli plastik ayakkabı, 310x310cm 40

Resim 32: Ehram Dokuma Çalışması, 2013 41

Resim 33: Masumiyet Müzesi Binası, Çukurcuma, 2012.....50

Resim 34: Sergilenen eserler 1950–2000 arası İstanbul hayatından toplanan eşyalar 51

Resim 35: Masumiyet Müzesişli 51

Resim 36: Kapadokya Sanat ve Tarih Müzesi, Nevşehir, 2010 53

Resim 37: Türk tarihinin destanlardan ve efsanelerden cumhuriyet dönemine kadar olan geçmişini canlandıran kompozisyonlar 53

Resim 38: Özer, Orhan Kemalin oğluna ait bina, 1. Kat Orhan Kemal Müzesi, 2010, Cihangir 54

Resim 39: Orhan Kemal, ölüm maskı, 1970.....55

Resim 40: Türkiye'nin İlk Oyuncak Müzesi, Ümran Baradan Oyun ve Oyuncak Müzesi, 2010,İzmir.....56

Resim 41: 1930 ABD yapımı bebek, Ümran Baradan Oyuncak Müzesi arşivi,2010.....56

Resim 42: Ümran Baradan Oyun ve Oyuncak Müzesi, Sergi Salonu , (Konak belediyesi,2015) 57

Resim 43: Karagöz ve Hacivat Figürlerinin Yapımı ve Oynatımı Be.....57

Resim 44: Radyo ve Demokrasi Müzesi, Sarmaşıklı ev, 2013 58

Resim 45: Radyo Ve Demokrasi Müzesi, Sergi Salonu, 1921–1939, 1939–1945, 1945–1964 Yıllarına Ait Radyolar 59

Resim 46: Radyo ve Demokrasi Müzesi, Sergi salonu, Canlandırma, 2013.....59

Resim 47: Neşe ve Karikatür Müzesi, Alsancak, 2011.....60

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Resim 48: Neşe ve Karikatür Müzesi, Sergi Salonu, 2011 61

Resim 49: Neşe ve Karikatür Müzesi, Güngör Kabakcıoğlu, 1953, Müze Arşivi 61

Resim 50: Neşe ve Karikatür Müzesi, Eğitim Atölyeleri, 2011.....62

Resim 51: Neşe ve Karikatür Müzesi, Niyazi Yoltaş, Müze Arşivi, 1991 62

Resim 52: İzmir Mask Müzesi, 19.YY, Cumbalı Sok.2011 63

Resim 53: İzmir Mask Müzesi, Müze Bahçesi, 2011 63

Resim 54: İzmir Mask Müzesi, Etnik Mask Salonu, Endonezya, Avustralya, Afrika bölgelerin kabile gruplarına ait masklar, 2011.....64

Resim 55: İzmir Mask Müzesi, Sergi Salonu, Dünya Maskları Sergisi, 2011 65

Resim 56: Kalo Gağan Belgesel Tanıtımı, Mask Müzesi Koleksiyonu, Mask ve Kostümler, İzmir Dominik Caddesi, 2012 65

Resim 57: “Kalo Gağan”, Doğu Anadolu, Mask Müzesi Koleksiyonu, 2011 66

Resim 58: Pervin Özdemir Seramik Atölyesi, Dramatik Köylü Oyunları Maskları Serisi, Anadolu Maskları Sergi Salonu, 2014 67

Resim 59: Sunay Akın Çocuk Maskları Koleksiyon Bölümü, 2011.....68

Resim 60: Geçici Sergi Salonu, "Yüz-Mask” Resim Sergisi, Yrd. Doç. Dr. Nedret Yaşar, 2011 69

Resim 61: Geçici Sergi Salonu,“Tiyatro Mask” Tasarım Sergisi, Yrd. Doç. Dr. Ebru Corsini, 2012 69

Resim 62: Erdoğan Aşıcı Subye Kabukları Koleksiyonu, 2011 70

Resim 63: Çakabey Koleji, Müze Gezisi, 2015 70

Resim 64: Mask Atölyesi, Dekoratif Mask Yapımı, Karşıyaka İlköğretim Okulu Öğrencileri,2009.....71

Resim 65: Geri Dönüşüm Mask Atölyesi, Yrd. Doç.Dr. Ebru Corsini ile Uygulmalı Mask Yapımı, 2013 .71

Resim 66: Mask Müzesi Uluslararası Atık Metal Mask Çalıştayı, İzmir Fuar Resim Heykel Müzesi Kültürpark önü, İzmir, 2013.....72

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

KISALTMALAR LİSTESİ

ICOM: Uluslararası Müzeler Konseyi

ÇEKÜL: Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı

CAMOC: Uluslararası Kent Müzeleri Konseyi

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

GİRİŞ

İnsanoğlu değerli nesneleri biriktirme ve koleksiyon yapma güdüsü çok eski çağlara dayanmaktadır. Hatta bazı bilim adamları biriktirme güdüsünü ilkel çağlarda yiyecek biriktirmesiyle özdeşleştirmektedir. Fiziki varlığımız ile bu içgüdüsel harekete paralel olarak değerli gördüğü, elde ettiği objeleri biriktirmişler, saklamışlar ve hatta teşhir etmişlerdir.

"İnsanın doğasından kaynaklanan bu duygulara daha sonra estetik, inceleme, araştırma-geliştirme, eğitim ve öğretim faktörleri de eklenince, yüzyıllar boyunca meydana gelen bu yapıtlar değişerek çoğalmışlardır. Bilim ve sanatın gelişmesi süreci içerisinde, geçmişin bilinmesi, geleceğe ışık tutabilmesi için objeler birikmiştir. İnsanoğlu zaman zaman geçmiş tecrübelerinden yararlanma, gelecek kuşaklara örnekler vererek anlatabilme, kendisini geliştirme arzusu içerisinde eski objelere başvurma yolunu sık sık denemişlerdir. İşte müze olgusu böylece hayat bulmuştur. İnsana öz niteliklerin korunması gerekliliğini ortaya koyan müzeler, topladıkları nesne ve yapıtlarla eski insan yaratıcılığının değerini belgelemekle kalmamış, bunları topluma yansıtmışlardır. Müzeler, bu yansıtmayı gerçekleştirirken, toplumu eğiten sanatçı güçlendiren yönlendiren eğitim kurumları olma niteliklerini kazanmışlardır" (Demir, 2001: 3).

Müzeler, tarih boyunca gelişmişliğin en önemli sembollerinden biri olmuş, eğitim misyonu ile birlikte insanlığın geçmişi tanımalarını, anlamalarını ve geleceğe daha doğru bakmalarını sağlamaktadır.

"XVIII. yüzyılda koleksiyonculuğun da yaygınlaşmasıyla birlikte, müzeler aristokrasi ve burjuvazinin etkisi altına girmesiyle, kapsayıcı ve eğitici misyonunu bir anlamda yitirmiştir. Günümüzde ise insan odaklı ve kapsayıcı bir kimlik kazanan çağdaş müzecilik anlayışı dünyaya yayılmaktadır. Eğitim odaklı olarak yeniden yapılanan müzelerin, psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve kültürel kimlikleriyle değişmekte ve evrimine devam etmektedir" (Demir, 2001: 3).

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Müzeler, tarih boyunca gelişmişliğin en önemli sembollerinden biri olmuş, eğitim misyonu ile birlikte insanlığın geçmişi tanımalarını, anlamalarını ve geleceğe daha doğru bakmalarını sağlamaktadır.

XVIII. yüzyılda koleksiyonculuğun da yaygınlaşmasıyla birlikte, müzeler aristokrasi ve burjuvazinin etkisi altına girmesiyle, kapsayıcı ve eğitici misyonunu bir anlamda yitirmiştir. Günümüzde ise insan odaklı ve kapsayıcı bir kimlik kazanan çağdaş müzecilik anlayışı dünyaya yayılmaktadır. Eğitim odaklı olarak yeniden yapılanan müzelerin, psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve kültürel kimlikleriyle değişmekte ve evrimine devam etmektedir.

Müze içeriklerine son 20 yıl da "tüketim" ve "alışveriş" kavramları da eklenmiş, dolayısıyla kültür endüstrisinin en önemli kozlarını oluşturarak yeni bir yüz kazanmış durumdadır. Geçmişin bilgi merkezleri olarak önem kazanan müzeler bugün ilgilendikleri konulara göre çok fazla alt başlıkta uzmanlaşarak, çeşitlenmiş durumdadırlar.

Çalışmamızın kapsamında, Müze kavramı, Türkiye'de Cumhuriyet dönemi müze ve kentin bütünüyle sahip olduğu değerlerini kentlisiyle paylaşmayı amaçlayan "Butik Müzecilik" ele alınacaktır. Müzecilik ve özelleşen kent müzeciliği kapsamında butik müzecilik, tarihsel perspektifte incelenerek, yapısal ve kavramsal bağlamlarıyla analiz edilecektir.

Butik müze modern ve geleneksel eserleri bir arada barındıran, bu anlamda da geçmişle gelecek arasında bağ kuran bir misyon taşımaktadır. Kaybolup giden kültürel mirasa sahip çıkma, koruma ve yaşatmak için bünyesindeki atölyeler ile hayata geçirmektedir.

Çalışmamızın ilk bölümünde müzeciliğin temellerinin atıldığı koleksiyonculuğa değinilerek, müze kavramının ortaya çıkışları ve arkeolojinin müzecilik için önemi irdelenecektir.

İkinci bölümde ise Türkiye'de Özel müzeciliğin gelişimi; Selçuklu Dönemi, Osmanlı dönemi, Cumhuriyet dönemi ve özel müzelere yer verilmiştir. Bu özel müzeler, Türkiye'de ilk özel müze olarak bilinen "Sadberk Hanım Müzesi", "Sabancı Müzesi", "İstanbul Modern Sanat Müzesi", "Pera Müzesi", "Doğançay Müzesi", "IMOGA", "Baksı Müzesi" ve kurulmasından günümüze kadar çalıştığım "İzmir Mask Müzesi" yer almaktadır.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Üçüncü bölümde çağdaş müzecilik kavramı ve ilkeleri açıklanmaya çalışılmıştır. Başta dinsel ritüellerle başlayan müzecilik sonraları güç ve iktidar sembolü olan koleksiyon tutkusuyla devam etmiştir. Ortaçağ'da ise sanat eserlerinin estetik ölçütü, din ile paralellik göstermektedir. Birçok eserin koleksiyonlara katılmasındaki sebep, dinsel bağlamda taşıdığı değerdir. Rönesans ile birlikte gerçek-fiziksel dünyayı keşfetme merakının arttığını belirtmektedir. Adım adım sanatın bilimle ilişkisi sorgulanmış ve farklı disiplinlerin bir araya gelmesiyle yeni bir yüz kazanmıştır. 18. yüzyılın ikinci yarısı da özellikle Avrupa'da ivme kazanan müzecilik, 19. yüzyılda çalışmalara ve gelişmeye devam etmiştir.

Dördüncü bölümde de butik müzecilik nasıl ortaya çıkmıştır. Ayrıca ülkemizde yer alan butik müzeler nelerdir ve özellikleri nedir bu konu incelenmiş ve ülkemizde yer alan çeşitli müzeler ile neleri barındırdığı bu müzelerde hangi faaliyetlerin yaşamımıza kazandırıldığı açıklanmaya çalışılmıştır.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

1. BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. MÜZE VE TARİHÇESİ

Tarihsel süreç boyunca, "İnsanoğlunun maddeye biçim verdiği, içinde yaşadığı mağaranın duvarına bir suretin ilk çizgisini çizdiği günden bu yana oluşan, kırk bin yıllık sanat mirasını korumak, amacı ve bu zenginliği göstermek, düşündürmek, bilgilendirmek üzere müzeler bizlere olanaklar sunar. İşte müzelerin bizlere sunduğu olanaklar, önümüzde açılan kapılar… " (Demir, 2001: 3).

Anlam olarak "Müze" sözcüğü Grekçe "Mouseion" kelimesinden türemiş olup, Yunan mitolojisinde Musa'lar (İlham Perileri) adı verilen tanrıçalara adanan tapınak ve Atina'da Musa'lara ayrılan tepe anlamına gelmektedir. "Museum" şeklinde Latinceye ve diğer batı dünya uluslarının dillerine geçmiştir. İngilizcede Museum, Fransızca'da Musee, Almanca'da Museum olarak kullanılmıştır. (Demir, 2001: 3).

İlk müze fikri Fransız yazar La Font de Saint Yene tarafından ortaya atılmıştır. Eserlerin sergilenip halkla buluşmasını yeni tasarlanan mekânlar ile sağlanmıştır. Kurulan müze ve galeriler devlet himayesi altına girmeye başlamıştır.

"Çatalhöyük'te, Çin hanedanlarının mezarlarında ya da piramitlerde ölülerle birlikte defnedilen değerli eşyaların, insanoğlunun doğasında olan "sahip olma" ve "var olma" dürtülerini gösterdiğine işaret edildiği belirtilir. Mezarlarda bulunan eşyaların ölenin ebedi hayatında ona eşlik etme düşüncesiyle bırakıldıklarını; Anadolu, Uzak Doğu ya da Mısır da bulunan bu eşyaların ortak noktasının, sanatsal ve maddi anlamda kişinin sosyal statüsü ile paralellik gösterdiğini belirtir" (Demir, 2001: 3).

Geçmişte ve günümüzde insanoğlu değerli eşyalarını saklama ve geleceğe taşıma kaygısı duymuştur. Bu nedenle müzeler insanların sanat eserlerine duydukları ilgi kültür ve sanatın gelişmesiyle ortaya çıkmıştır.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

1.2. KOLEKSİYONCULUĞUN TARİHÇESİ

Tarihsel süreç boyunca insanlar gerekli gördükleri eşyaları saklamaları ve yeni buluşlar ile yarınlara aktarma düşünceleri de bu biriktirme sebeplerinden birisidir. Yapılan bu aktarımlar insanlığın teknolojik olarak ilerlemesini sağlamıştır. İnsanoğlunun yerleşik hayata geçmesi, eşya kullanımının ve çeşitliliğinin artmasına paralel olarak da biriktirilen eşya çeşitliliği artmıştır.

Mısır Medeniyetinde de yaşamını yitiren insanlara ait önemli eşyaları biriktirip saklayarak bir nevi unutmaya ve unutulmaya karşı mücadele vermişlerdir. Yunanlılar da önemli kişiler için adanan adaklar ve gücü temsil eden silahların toplanıp sergilenmesinin en önemli etkeni din olarak bilinir. "Korku ve saygı amaçlı olarak insanların tanrılarına adadıkları eşyaları biriktirmeleriyle başlamıştır" (Demir, 2001: 3). Biriktirilen eşyalar siyasi ve dini mekânlarda "*therauras*" denilen merkez inşa edilmesi ile bu konudaki koleksiyon ve arşivleme artırılmıştır.

"Tapınaklarda yapılan koleksiyonculuk tanrılarına ve bir nevi atalarına saygı amaçlı adanan eşyaların toplanmasıyla oluşturulmuştur. Bu koleksiyonların nesilden nesile aktarılmasındaki ilk örnekleri Mezopotamya, Anadolu ve Yunanistan'da görülmüştür. Eski eserlerin bu tapınaklarda toplanması ve korunması bugünkü müze kavramıyla örtüşmektedir" (Yaraş, 1995: 19–21).

Koleksiyonculuk ilk olarak Romalılar döneminde başlamış ve günümüz anlayışına uygun olacak şekilde yapılmaya başlamıştır. Koleksiyonculuk tutkusunun bugün de benzer bir şekilde devam ettiği herkes tarafından bilinmektedir (Yaraş, 1995: 19–21).

Roma döneminde koleksiyon, savaş ganimetlerini biriktiren komutanlar tarafından oluşturulmaya başlanmıştır. Komutanların topladığı Kişisel koleksiyonların ve koleksiyonculuğun başlaması ile bu fikir ortaya çıkmıştır.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Resim 1: Roma Sikkeleri, Quintus Antonius Balbus, Mö 82–83.

Koleksiyonculukta zenginliğin ve sosyal statünün önemi büyük olup zengin kişilerin yaptığı bir biriktirme şekli olarak benimsenmiştir. Koleksiyonculuğun artması ile bu işten anlayan uzman kişiler ve antikacılar ortaya çıkmıştır. Müzelerin ve galerilerin gelişimini kralların, azizlerin, imparatorların ve ileri gelen ailelerin yapmış oldukları koleksiyonlar İlk hızlanmıştır.

İlk ciddi koleksiyonların Yunan tapınaklarında tanrılara sunulan adaklardan oluştuğu ifade edilmiştir. "Daha sonraları oluşturulan koleksiyonlar dönem içinde sarayın özel bir bölümünde ya da tapınakların giriş bölümlerinde sergilenmişlerdir. Koleksiyon oluşturma bir anlamda güç ve iktidar sembolüne dönüşmeye başlamıştır. Bu gelenek daha sonra Romalılarda kalıcılaşmış, sanat eserlerinin bir araya getirilerek toplanması, resim ve özellikle heykel gibi yapıtların kopyalanarak çoğaltılması yaygınlaşmıştır" (Artun, 2006: 13-17).

"Büyük İskender'in ölümünden sonra, dağılan imparatorluk bilim ve edebiyata düşkünlüğüyle bilinen I. Ptolemaiosin yönetimi başlamıştır. (M.Ö 304–285) Mouseion sonra Latince adını verdiği "Museaum" İskenderiye Müze-Kütüphanesini kurmuştur. İki ana bölümden oluştuğu belirtilen kütüphane felsefi, düşünsel zihinsel araştırmanın yapıldığı müze bölümüdür.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Resim 2: İskenderiye Kütüphanesi eğitim bölümü, M.Ö. 304–285

Dünyanın ilk üniversitesi olarak bilinen İskenderiye Müze-Kütüphanesi farklı disiplinlerin bir arada olduğu ve çeşitli bölümlerden oluşan bir eğitim okulu olarak kabul edilmektedir. Kütüphane bölümü ve asıl felsefi düşünsel zihinsel araştırmanın yapıldığı müze bölümüdür" (Madran, 2009: 63–85).

Mısırdaki tüm yazılı kaynakların İskenderiye Kütüphanesi ne getirilmesinin zorunlu olduğu ve bini aşkın el yazması eserin bulunduğu ifade edilir. Her türlü kaynağın toplandığı bir kütüphane olmanın dışında ayrı bölümlerden oluşan bir eğitim enstitüsü görevi üstlenmekteydi. Botanik bahçesi ve anatomi salonu olduğu da ifade edilir.

İskenderiye Kütüphanesi, nedeni belli olmayan bir yangın nedeni ile yerle bir olmuştur. Yangın ile ilgili birçok farklı efsane bulunmaktadır. Kaynaklara göre I. Theodosius döneminde kent içinde Hristiyanlığın çok yayılamamasının buradaki pagan kültürünü anlatan kitaplara dayandırılmasından ötürü çıkan isyanda yok edildiği belirtilmektedir. Ayrıca, yangın sonrası kalan kalıntılarının da Hz. Ömer döneminde, arşivlerde Kuran-ı Kerimin üstüne geçen kaynaklar olabileceğinden endişelenilerek, yok edildiğini ileri sürmektedir. Dünya tarihi için çok önemli bir kaynağın kaybedildiği kesindir.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Resim 3: Yeni İskenderiye Kütüphanesi, Mimari Snøhetta/Hamza Consortium, 1995–2002

Yakılan İskenderiye kütüphanesinin bulunduğu alanda "Yeni İskenderiye Kütüphanesi" yapılmış ve 2002 yılında hizmete açılmıştır. Eski kütüphaneye benzer büyüklükte inşa edilse de bilginin dünyaya yayılımına hizmet eden bu kültürel miras, yok olan el yazmaları nedeniyle maalesef asla eski İskenderiye kütüphanesinin yerini alamayacaktır.

Diğer tarafta, "Karanlık çağ olarak bilinen Ortaçağ Avrupa'sında düşünsel anlamda çok fazla üretim yapılmamış, koleksiyonerlik dışında müzecilik anlamında da pek fazla gelişme yaşanmamıştır" (Erdem, 1999: 86-130).

"Bu düşünceyi destekler biçimde, "küresel bir kültürün oluşturulmasında, bilginin ve tarihin yapılandırılmasında, müzelerin XVIII. yüzyıldan başlayarak halen oynamaya devam ettikleri rolün, Museaum dan miras" olarak taşımaktadır" (Artun, 2006 a: 18-23).

Koleksiyonlar artık tarihi simgelemekle birlikte dünyanın çeşitliliğini de vurgulamaya başlamıştır. Avrupa'da ilk koleksiyonculuk İtalya'da başlamıştır. Avrupa'nın genelini etkileyen koleksiyonculuk kilise, saray ve varlıklı kişilerin yapmış oldukları koleksiyonlar olarak bilinir.

Rönesans'ın doğmasıyla Koleksiyonculukta farklı bir boyut kazanmış ve halk için de değişik ilgi alanları oluşmuştur. Medici Ailesinin Rönesans ressam ve heykeltıraşlarından eser almaya başlaması ile sanat koleksiyonculuğu hızla ilerlemiştir. Bu süreçle birlikte koleksiyonculuk müzecilik Kavramının ortaya çıkmasına da sebep olmuştur. Böylece ilk dönem Avrupa

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

müzelerinin temellerini oluşturmuştur. Müzeler, aristokrasi ve burjuvazinin önemli kuruluşları olarak döneme damgasını vurmuştur.

2. İKİNCİ BÖLÜM

2.1. TÜRKİYE'DE MÜZECİLİĞİN GELİŞİM SÜRECİ

2. 2. Selçuklu Dönemi Müzecilik

Selçuklu dönemine ait XIII. yüzyıldan kalan eserlerin iç dış yapılarındaki kabartma, çini, süsleme gibi yapıtları kendi üzerlerinde taşıma özelliği bakımından hala daha ayakta kalabilmeleri gözle görülür bir biçimde içinde bulunduğumuz zamana denk gelerek devam etmiştir. Günümüzde bu yapıtları çok güzel korunmuş bir şekilde görebilmekteyiz. Atalarımızdan kalan bu mirası olması gerektiği gibi korumak tarihine sahip çıkan bir millet adına boynumuzun borcudur.

"Türklerdeki koleksiyonculuk geleneğinin; Anadolu'daki uzantılarının en erken örneğini XIII. yüzyılda da Selçuklular Döneminde görmek mümkün olmaktadır. Eski Konya'nın bulunduğu Höyüğün etrafı, Selçuklular tarafından bugün hiçbir izi kalmamış bulunan bir surla çevrelenmiş ve Selçuklular bu sırada ellerine geçen her döneme ait çeşitli işlemeli ve kabartmalı taşları sur duvarlarının dış yüzlerine yerleştirmişler ve dolayısıyla bu eserler değerlendirilerek bir koleksiyonculuk ve Müzecilik örneği vermiştir" (Gerçek, 1999: 78).

Resim 4: Erzurum Yakutiye (Etnografya) Müzesi, 1991

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Erzurum da yer alan Yakutiye Müzesi Selçuklu Dönemi'nden günümüze kalan ve döneme örnek teşkil eden en önemli müzedir. Gerek bina yapısıyla gerekse içinde bulunan eserler bakımından çok iyi durumdadır. Selçuklu Döneminde medrese eğitimi veren bu yapı Osmanlı Döneminde aynı şekilde işlevlendirilip eğitim veren bir yer olarak kullanılmıştır. Osmanlının son dönemlerinde eğitim veren bir yapı olarak kullanmak yerine işgallerle boğuşan Osmanlı için farklı bir kullanım tarzı benimsenmiştir. Cumhuriyetin gelmesiyle içindeki eserleri muhafaza edilmiş ve içine değişik eserler eklenerek müze olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Selçuklu Dönemini vurgulayıp diğerlerine göre önem açısından ağır basanlardan biri de Çifte Minareli medresedir. Yapı itibariyle bu yapı müze olmamakla birlikte kapısındaki süslemeler, kabartmalar ve içindeki mimari açıdan zengin olan sütun hattı bu yapıya ayrı bir değer katmaktadır. Ayrıca tavan mimarisi bir müzede var olan en kaliteli ve orijinal halde ayakta kalan bir unsurdur. Bu gibi yapılar günümüze kadar ulaşmakla kalmayıp dönemin zenginliği açısından bizlere eşsiz bir örnek sunmaktadır.

2.3. Osmanlı Dönemi Müzecilik

Osmanlı döneminde sosyal düzen toprak mülkiyeti üzerine kurulmuş olmasından dolayı devlet tüm gücü elinde bulundurmaktadır. Zamanla merkezi otoritenin gücü üretim düzeni ve bağımsız ekonomik güçlerin yükselmesini yavaşlatmış bir sistem oluşturmuştur.

Saklanan eserler bakımından Osmanlı döneminde esasına ve önemine göre saygı gösterilmiştir. Hz. Muhammed (S.A.V.) gibi diğer pek çok sahabeye verdikleri değerden dolayı kutsal emanetler önem arz etmiştir. Nitekim Osmanlı müzeciliği değer bakımından topluma örnek vermekle kalmayıp önem bakımından da hassas bir tarz benimsemiştir.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Resim 5: Topkapı Sarayı Bahçesi, 1465 – 1478

“Bu saklanılan eserler içerisinde savaşlar sırasında ele geçen ganimetler, ata yadigârı olarak saydıkları eşyalar ve tesadüfen de olsa buldukları arkeolojik eserleri bilinçli olarak koruma altına almışlardır. Buna örnek olarak; Fatih Sultan Mehmet’in bir Bizans kilisesinin yerine yapılan Fatih Camii’nin inşası sırasında ele geçirilen İmparator lahitleri yanında, Hipodromdaki sütun ve sütun başlıkları gibi Bizans eserlerini Topkapı Sarayı’nın II. Avlusunda toplanması, bilinçli bir koleksiyon oluşturma girişimi olarak nitelendirilebilir” (Kaya ve Adıgüzel, 2007: 798–804).

19. yüzyıla kadar koruma altına alınan eserlerin olmasına rağmen Osmanlı topraklarından Avrupalıların çok sayıda eseri ülkeden çıkardığı bilinmektedir.

İlk Türk müzesinin kuruluş dönemi Osmanlı İmparatorluğunun çöküş döneminde, Sultan Abdülmecit zamanında gerçekleşmiştir. Bu dönemdeki ilk müzeyi Fethi Ahmet Paşa kurmuştur. Viyana ve Paris seferlerinde uzun zaman kaldığından bu yerlerin sanat ve kültürlerinden etkilenerek Türkiye’de de bunlara önem vermiştir. Önemli olarak gördüğü eserleri toplayıp insanların gezip, görüp, bir şeyler öğreneceği bir mekân oluşturmuştur. Fethi Ahmet Paşa “Sanat eserlerine kıymet verince; sanat ve tarih yönünde kıymetli bulunan her çeşit eserin tahrip edilmemesi, harice çıkarılmaması, nihayet batıda olduğu gibi herkesin görüp tanıması için bir yer de toplanması ve teşhir edilmesi gerektiğini takdir ile bugünkü anlamda olmak üzere Türk müzesinin temelini atmıştır” (Öz, 1948: 7).

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

“1874 yılında hazırlanmış olan Âsârı-Âtika Nizamnamesi müzeciliğin ilk eski eserler yönetmeliği olması bakımından önem taşımaktadır. 4 bölüm ve 36 maddeden oluşan nizamnamede eski eserlerin devlet malı olduğu, bunların korunmasının gereği, ülkemizde yabancılar tarafından yapılacak kazıların belli şartlar içinde ve hükümet kontrolünde gerçekleştirileceği, bütün vilayetlere birer emirname gönderilerek saray, han, mabet, kale gibi binaların kalıntılarında bulunan yazılı ve işlenmiş mermerlerin tahrip edilmemesi gerektiği gibi hükümler yer almaktadır” (Kaya ve Adıgüzel, 2007: 798-804).

“Osman Hamdi bey’in hukuk öğrenimi için gittiği yurt dışından ressam olarak geri dönmüştür. Ancak sadece ressam kimliği ile geri dönmemiştir. İki önemli özellik ile geri dönmüştür. Bunlardan birisi müzecilik diğeri ise arkeologluktur. Bunlar birbiri ile zıt değil oldukça benzeşen iki daldır. Osman beyin müze müdürlüğü sadece idarecilik ile kalmamış. İdarecilik ile birlikte hem müzecilik hem de arkeologluk yapmıştır. Sadece ülkemizde idarecilik yaptığı müze ile ilgilenmemiş. Aynı zamanda yurt dışındaki örnekleri de görüp gezerek bu yerlerden yeni fikirler getirmiştir” (Cezar, 1971: 215–216). Osmanlı Döneminde toplama ve biriktirme esasına dayalı bir Müzecilik anlayışı benimsenmiştir. Özellikle devletin son zamanlarında Batılı Müzecilik anlayışını benimsemeye gayret göstermiştir. Osman Hamdi Bey, Fethi Ahmet Paşa’nın kurmuş olduğu müzeyi modern hale getirmiştir.

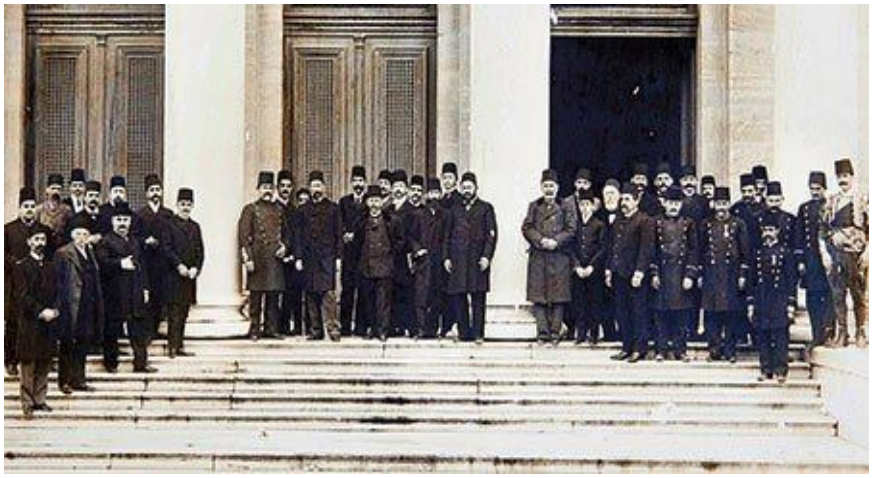

Resim 6: Osman Hamdi Bey, 1878

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

“Türkiye’de müzecilik gerçek anlamda ilk kez 1881'de, Osman Hamdi Bey'in müze müdürü olduğu dönemde gelişti. Sonradan Topkapı ve Dolmabahçe sarayları, Ayasofya, Kariye gibi birçok tarihsel yapı müzeye dönüştürüldü” (Türkiye de Müzecilik, 2015).

Müzecilik anlamında gelişme sağlayan Osman Hamdi Bey Fransa’da eğitim görmüştür. “Sadrazam Ethem Paşanın oğlu olan Osman Hamdi Bey 1881–1910 yılları arasında Müze-i Hümayunun müdürlüğünü yapmıştır” (Erdem, 1999: 86–130).

Resim 7: Müze-i Hümayun’un yeni binasının ikinci kısmının açılışı, 7 Kasım 1903 (Emre, 2014)

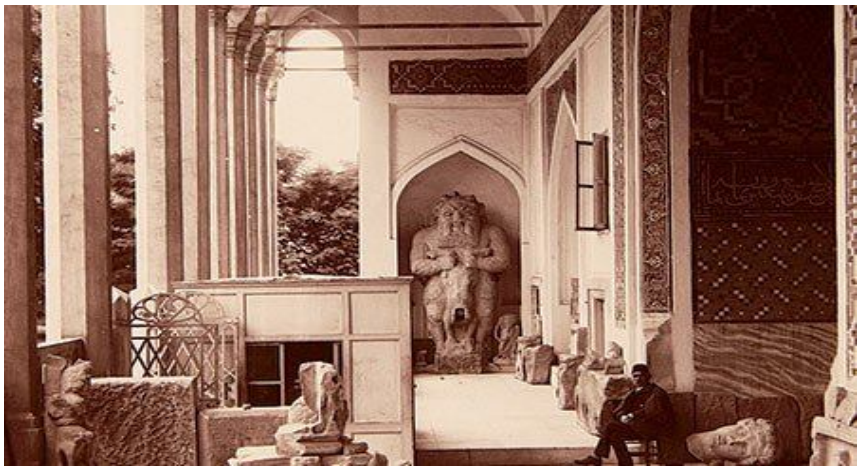
Orta kümede soldan dördüncü kişi Osman Hamdi Bey yanında kardeşi Halil Edhem Bey en önde kısa boylu Mimar Alexandre Vallaury’nin yanı sıra kütüphane memuru Vasilaki Mistakidi Efendi, Osman Hamdi Bey’in oğlu Edhem Bey, Müze-i Hümayun komiseri Theodor Makridi Bey.

Yurt dışında sanat ve arkeoloji eğitimi almış ilk Türk müze müdürü olan Osman Hamdi Bey bu alanda çok başarılı olup birçok başarılı işe imzasını atmıştır. Müze-i Hümayunu çağdaş bir yapıya kavuşturmuş ve müze olarak kullanılan Çinili köşkte yeni değişiklikler yapmıştır. Bu müze içerisindeki eserler hakkında bilgi edinilecek şekilde düzenlemeler yapılmıştır. Türk müzeciliğine en büyük katkısı tarihi eser niteliği taşıyan fakat diğer illerde olan eserleri buraya toplamıştır. Bunun yanı sıra en önemli etken Anadolu’da arkeolojik kazılar başlatmasıdır. İlk arkeolojik kazısını Adıyaman’ın Nemrut Dağı’nda yapmıştır.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Resim 8: Çinili Köşk, 1460–1478

Resim 9: Çinili Köşk'ün girişine alelade bırakılan, Anadolu'dan getirilmiş tarihî eserler, 1460–1478

Osman Hamdi Bey dönemine kadar arkeolojik eserler yağma edilmiş ve yurt dışına götürülmüştür. Osman Hamdi Bey ilk müze müdürü olmasının yanı sıra Fransa'da aldığı hukuk eğitiminin katkısıyla arkeolojik eserlerin yurtdışına çıkmasını engellemek için düzenledikleri "Asar-ı Âtika nizamnamesi" yabancıların yaptıkları kazılardaki eserleri istedikleri gibi yurtdışına çıkaramayacakları şekilde yeniden düzenlenmiştir. Yapılan düzenleme yurtdışına çıkarılan eserleri maalesef ki tamamen engellenememiştir. Bu şekilde yurtta çıkarılan tarihi eserler yurt dışında ki müzeleri tamamen Türkiye'den giden eserlerle doldurmuşlardır.

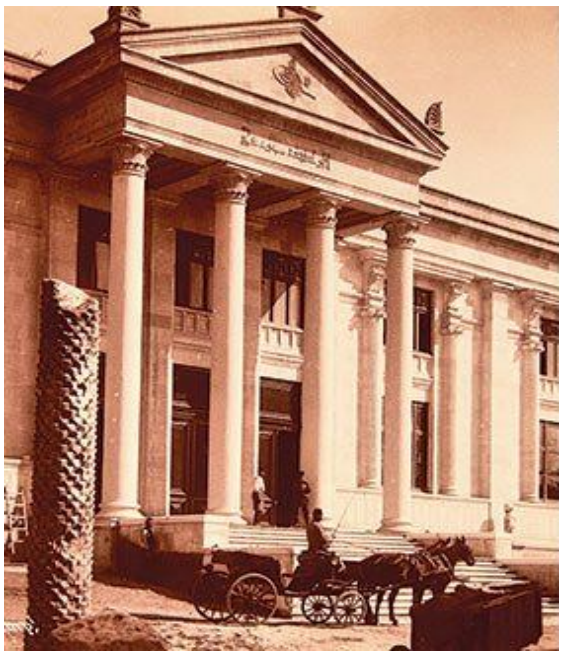
"Âsâr-ı Âtika kanunuyla günümüzde Türkiye'de çok gelişmiş olan arkeolojinin temelleri atıldı. Bu arada kazılarda ele geçen yeni eserlerle de müze gittikçe gelişiyordu. Sidon kazılarında

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

ortaya çıkan İskender, ağlayan kadınlar, Satrap, Lykia lahitleri bunlardan bazılarıdır. İskender Lahdi müzeye uluslararası bir ün de getirmişti. Eserlerinin sayısın artması sonucu yeni bir binanın yapılması gerekti. Müze binasının tasarlanması işi Mimar Vaullary'e verildi. Bu bina ülkemizde, baştan müze binası olarak tasarlanan ilk binadır ki, Müze-i Hümayun adıyla 1891 tarihinde açılmıştır" (Karabıyık, 2004: 12).

"Müzeler için, var olan yapıları kullanmanın dışında, Hami Bey ile Alexandre Vallaury müze yapıları tasarlamışlardır. İstanbul Arkeoloji Müzesi Binası bunlardan biridir" (Keleş, 2003: 1–2).

Vallaury eserlerinde Osmanlı kültürü ile batının değerlerini birleştirmiştir. Yaşadığı dönemde Osmanlı'nın önde gelen entelektüellerinden biri olmuştur.

Resim 10: Alexandre Vallaury'nin tasarladığı İstanbul Arkeoloji Müzesi, 1891

Osmanlı'nın son dönemlerinde kurulan bu müzeler zor dönemlerden geçmişlerdir. Devletin büyük savaşlardan yorgun çıkmış ve maliyesi tamamen bitmiş olan bu dönem Zorluklarla müzecilik mücadelesi verilmiştir. Her şeye rağmen bugün dünyaca ünlü olan İstanbul Arkeoloji Müzesi kurulmuş ve bugünlere kadar gelmiştir.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Resim 11: İstanbul Arkeoloji Müzesi, 1891 (kuruluşunu izleyen adlarıyla Müze-i Hümayun, İmparatorluk Müzesi, İstanbul Müzesi, Türk Ulusal Müzesi)

Osman Hamdi Bey Müzecilik ve Ressamlık kimliğinin yanı sıra Arkeolog kimliği de kendine kazandırmıştır. Özellikle bulunduğu kazılarda tarihi öneme sahip eserleri büyük bir özenle toprak altından çıkarıp dönemin ve bugünün ideal yapısıyla onlara bu topraklarda hak ettiği değeri vermiştir.

2.4. Cumhuriyet Dönemi Müzecilik

*"Tabiatın esrar dolu sinesine her gün daha çok girmekte olan insan zekâsı, realiteye kavuşmak için çalışanları tatmin edecek ve insanlık tarihini aydınlatacak ilimler bulmuş ve tespit etmiştir. İşte Arkeoloji ve Antropoloji, o ilimlerin başında gelir. Tarih, bu son ilimlerin bulduğu belgelere dayandıkça temelli olur. Onun içindir ki, bizim tarih belgelerimizin her parçası klasik sayılan kültür eserlerinin de aynasıdır" (*Mustafa Kemal Atatürk).

Resim 12: Atatürk'ün İstanbul Arkeoloji Müzesini ziyareti 10 Şubat 1933

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

“Osmanlı döneminde önemli adımlar atılmış olmasına rağmen, Anadolu eserlerinin ve 19. YY’ ait eserlerin tasnif edilmesi, Cumhuriyet döneminde kurulan kurumlar altında gerçekleşti. Mustafa Kemal Atatürk'ün Milli Sarayların mülkiyetini halka ve yönetimini de meclise geçirmesiyle beraber saraylardaki koleksiyonlar tasnif edilip, müzeleştirildi” (Dünya gazetesi, 2015).

Cumhuriyet’in ilanı ile yeni bir sürece Atatürk’ün de desteği ile girildiğinden Yücel bahseder (Erdem, 1999: 7). Sanat tarihinin Türkiye de bilim dalı olarak başlandığını belirten Altuner yeni bir ulus kurma aşamasında kültürel politikalara verilen önemi anlatarak “geçmişi ile var olma bilinci sanat tarihine ağırlık verilmesine neden olmuştur” (Altuner, 2007: 156-167).

Cumhuriyet’in ilk yılları ile sanat ve kültür politikalarına ağırlık verilmiştir. Yeni kazılar başlatılmış, müzeler açılmış, kurumlar koleksiyonculuğa yönlendirilmiş ve yeni açılacak müzeler için kaynaklar toplanmaya başlanmıştır.

Bu süreçte halkın eğitilmesi ve koleksiyonların toplanması anlamında Halkevlerinin de büyük katkısı olduğunu ifade edilir. Topluma sanat, tarih ve müze zevkini benimsetmek için tarih ve müze kolları kurmuşlardır (Erdem, 1999: 7).

“Türk müzeciliğinin örgütlenmesi 1920’lerde Cumhuriyet dönemiyle yeni bir aşamaya girmiştir. İlk Büyük Millet Meclisi’nin Kurtuluş Savaşı günlerinde Ankara’da toplanmasından hemen sonra Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Türk Asar-ı Atikası (Türk Eski Eserler Müdürlüğü) kurulmuş; eski yapıtlar ve müzelerin yanı sıra güzel sanatları ve kütüphaneciliği de çalışma kapsamına alan müdürlük, Hars Müdürlüğü adı altında çalışmalarını sürdürmüştür. 5 Kasım 1922 tarihli bir genelgeyle arkeolojik ve etnografik yapıtların toplanması ve korunmasına çalışılmış, müzeciliğin gelişimiyle ilgili bir program 14 Ağustos 1923 tarihli Büyük Millet Meclisi hükümet programında yer almıştır” (Rona ve Müren, 1997: 1323).

“Müze ve müzecilikle tarihi ilişkileri yakın bir geçmişe dayanan Türkiye’de müzeler öncelikle zengin tarihimizi ve kültürel mirasımızı korumayı hedefleyen, 19. yüzyılın batılılaşma çabalarının göstergesi olan çağdaş bir kurum olarak ortaya çıkmıştır. Müzenin kurumsallaşmasına ilişkin bu tespit aynı zamanda Türkiye’de müzecilik uygulamalarının biçimlenmesini de doğrudan etkileyen iki önemli kavram vurgulanmaktadır. Bunlardan biri tarihi ve kültürel mirasın “korunması”, diğeri de Batılılaşmanın göstergesi “çağdaş kültürünü

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

kapsayan yönleriyle XIX. yüzyılın başlarında ve onu izleyen dönemde altın çağını yaşamıştır" (Karabıyık, 2004: 12).

Resim 13: Başkent Ankara'nın ilk yapılarından Türk Ocakları Genel Merkezi ve Etnografya Müzesi, 1925

"Cumhuriyet Döneminde gerçekleştirilen en önemli projeleri, Topkapı Sarayının müzeye dönüştürülüp halka açılması, Ayasofya Camisinin müzeye dönüştürülmesi ve bu dönemin ilk müzesi olan Ankara Etnografya Müzesinin açılması olarak belirtmektedir. Sarayların müzeleştirilerek halka açılması cumhuriyet temelli yeni ulusun bir yansımasıdır".

Ayrıca "Cumhuriyet döneminde kurulmuş olan ve günümüzde de hala çok önemli yeri olan Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi Mimar Arif Hikmet Koyunoğlu (1888–1982) tarafından Neo-Klasik üslupta 1927 yılında yapılmıştır. Kültür Bakanlığı'na Resim ve Heykel Müzesi olmak üzere 1976 yılında devredilmiştir. Bu arada Arif Hikmet Koyunoğlu'nun gözetiminde Mimar Abdurrahman Hancı'nın projesine göre müze olarak düzenlenmiş ve restore edilmiştir" (Konukçu, 2007: 241–258).

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Resim 14: Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi dış görünümü,1927

“Ayrıca dönemin resim sanatçıları CHP’nin düzenlediği “Yurt Gezileri” ile kentleri gezerek sanat, sanatçı ve halk arasında bir köprü oluşturulmuştur” (Konukçu, 2007: 241–258).

“1950 sonrasında da Sit Alanı ve Gayrimenkul Eski Eserler Anıtlar Yüksek Kurulu’nun etkinlik kazandığını belirterek, yeni yapının hem ilke koyan hem de uygulayan bir kurumsal yapıya sahip olduğunu ifade eder. 1950 yılında ise Uluslararası Müzeler Konseyi’ nin (ICOM) Türkiye Milli Komitesi oluşturulmuştur. Yücel, Cumhuriyet dönemin de müzeciliğimizin naif bir anlayış ürünü olduğunu açıklamıştır. Müzecilik yaklaşımında politik, siyasi ya da kişisel çıkarlardan uzak durulduğunu ve müzeciliğin zor şartlar ve yetersizlikler içinde elde edilen emek ürünü olduğunu ifade eder” (Bilgin, 2010).

CUMHURİYET DÖNEMİ KURULAN DİĞER MÜZELER:

- Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi–1921
- Antalya Müzesi 1922
- Sivas Müzesi–1923
- Adana Müzesi–1924
- Bergama Müzesi–1924
- Topkapı sarayı Müzesi–3 Nisan 1924
- İzmir Müzesi–1925
- Edirne Müzesi–1925
- Ankara Etnoğrafya Müzesi–1925

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

- Tokat Müzesi–1926
- Konya Müzesi–1926
- Amasya Müzesi–1926
- Sinop Müzesi–1932
- İzmir Müzesi–1925
- Kayseri Müzesi–1929
- Efes Müzesi–1930
- Afyon Müzesi–1931
- Van Müzesi–1932
- Ayasofya Müzesi–1934
- Diyarbakır Müzesi–1934
- Manisa Müzesi–1935
- Tire Müzesi–1935
- Çanakkale Müzesi–1936
- Niğde Müzesi–1936
- Tire Müzesi–1936
- İstanbul Resim ve Heykel Müzesi–1937

2.5. Özel Müzeler

1950–1960 sonrası Türkiye'de müzecilik ICOM Türk Milli Komitesinin de oluşturulmasıyla beraber, çağdaş anlayış ile gelişmeye devam etmiştir. Bu yıllarda liberalleşmenin "geniş kapsamlı planlama" anlayışını gündeme getirmesiyle birlikte özellikle "korumacılık" kavramının büyük önem kazandığını ve yeni bir döneme girildiğini ifade eder (Bilgin, 2010).

Dünya'ya paralel olarak Türkiye'de de 1980 yılından bu yana özel müze girişimleri devam etmiştir. "Türkiye'de insanları özel müze kurmaya iten başka ve önemli bir olgu daha yaşanmaktadır. Bu da son yıllarda hızla gelişen koleksiyon yapma merak ve eğilimidir. Koleksiyoncu sayısı öyle bir artış göstermiştir ki, bu talebi karşılamak için onlarca Müzayede Evi ve Antikacı ortaya çıkmıştır. Konunun ticarî boyutu çok artmıştır. Şimdilik toplanıp, satılan objeler sanat değeri olan, Osmanlı ve Yakın Çağ Avrupa dönemlerine ait eserler ile etnografik

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

nitelikli halk sanatı ürünleridir. Her ne kadar arkeolojik buluntuların koleksiyonu serbest ise de, ticari bir meta olarak ve müzayedelerde toprak altından çıkan eserler, genellikle kapsam dışında bırakılmaktadır. Bu elbette faydalı bir uygulamadır. Böylece kaçak kazıların önlenmiş olacağı düşünülmüştür. Bu sektörün ve olgunun temelinde biraz da antika eşyanın vergisiz, sürekli değer artışı olan bir ticari eşya olarak görülmesi yatar.

Kısaca Türk koleksiyoncularının, bazılarının koleksiyon merakından veya eski eser sevgisiyle bu işi yaptıkları söylenemez. Ticarî amaç taşıyanlar da vardır. Bununla beraber antika eşya ile ilgili yayınların çoğalması ve bazı müzayede evlerinin bir okul gibi, bu konularda kurslar düzenlemeleri, ilginin, salt ticari olmadığını kanıtlayan göstergeler sayılır. Bu koleksiyonlar, şayet kişinin parasal yeterliliği ve ilgisi varsa bilinçli bir oluşum temeline oturtulur ki, sonuçta bir müzenin açılması kaçınılmaz hale gelir. Böylece Türkiye'de, başta Koç Ailesi ve Sakıp Sabancı olmak üzere kişilerce başlatılan müzeleşme olayının devam edeceği anlaşılmaktadır.

Kültür ve Turizm Bakanlığının yayını doğrultusunda Özel Müze kurmak için konu alan başvurular 2863 sayılı Kanun ve buna bağlı çıkarılan "Özel Müzeler ve Denetimleri Hakkında Yönetmelik" hükümleri doğrultusunda incelenmekte, müzenin yeterli nitelik ve nicelikte bulunması ve sürekli hizmet vermesi hususları dikkate alınarak değerlendirilmektedir. Bu konuda Türkiye'deki Özel müzeler şöyle gruplandırılmaktadır:

"Gerçek ve tüzel kişilerce kurulacak müzeler, Bakanlığımızın izin belgesinde belirlenen konu alanlarına ilişkin 'taşınır kültür varlığı' bulundurabilir ve teşhir edebilirler. Bu müzelerde taşınır kültür varlıklarının korunması devlet müzeleri statüsündedir.

İller Bazında Türkiye'de Kurulan Özel Müzeler:

Afyon karahisar: Bolvadin Müzesi, Zafer Müzesi,

Amasya: Alpaslan Belediyesi Müzesi, Şehzadeler Müzesi,

Ankara: 75. Yıl Cumhuriyet Eğitim Müzesi, Ankara Anadolu Mimarlık ve Mobilya Kültürü Mirası Müzesi, Ankara Barosu Hukuk Müzesi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Oyuncak Müzesi, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Müzesi, Beypazarı Kent Tarihi Müzesi, Beypazarı Tarih ve Kültür Müzesi, Beypazarı Yaşayan Müze, Çankaya Atatürk Köşkü Müzesi, Çengelhan Rahmi M. Koç Müzesi, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi, Kurtuluş Savaşında Atatürk Konutu ve Vagonu, Meteoroloji Müzesi, MTA

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Tabiat Tarihi Müzesi, Mustafa AYAZ Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi, ODTÜ Müzesi, Özel TED Ankara Koleji Vakfı Müzesi, Şerife Uludağ Kız Olgunlaşma Enstitüsü 100. Yıl Müzesi, PTT Müzesi, TCDD Malıköy Müzesi, TCDD Müzesi Sanat Galerisi, TCDDY Açıkhava Buharlı Lokomotif Müzesi, Telekomünikasyon Müzesi, Türk Hava Kurumu Müzesi, Türkiye Ormancılık Müzesi, Ülker Zaim Müzesi, Vakıf Eserleri Müzesi, Ziraat Bankası Müzesi, AOÇ Müze ve Sergi Salonu, Ulucanlar Cezaevi Müzesi, Sebahattin Yıldız Müzesi.

Antalya: Suna ve İnan Kıraç Kaleiçi Müzesi,

Aydın: Fatma Suat Orhon Müze ve Sanat Evi, Nazilli Etnoğrafya Müzesi, Adnan Menderes Üniversitesi Çine Arıcılık Müzesi,

Bartın: Kemal Samancıoğlu Etnoğrafya Müzesi,

Bayburt: Baksı Müzesi,

Balıkesir: Kuvayi Milliye Kültür Müzesi,

Bursa: Bursa Karagöz Müzesi, Bursa Kent Müzesi, İnegöl Kent Müzesi, Ormancılık Müzesi, Anadolu Arabaları Müzesi, Bursa Basın Tarihi Müzesi,

Çanakkale: Adatepe Zeytinyağı Müzesi, Bigalı (Çamyayla) Atatürk Evi Müzesi, Çanakkale Belediyesi Kent Müzesi ve Arşivi, Kabatepe Tanıtma Merkezi, Milli Park Çamburnu Ziyaretçi Merkezi, Şehitler Abidesi Harp Müzesi, Yenice Belediyesi Türkevi Etnoğrafya Müzesi,

Düzce: Sarsılmaz Harp ve Av Silahları Müzesi,

Edirne: Trakya Üniversitesi Çağdaş Resim Heykel Müzesi, Trakya Üniversitesi II. Beyazit Sağlık Müzesi, Trakya Üniversitesi Lozan Müzesi, Vakıf Eserleri Müzesi,

Erzincan: Kemaliye Ocak Köyü Ali Gürel Müzesi,

Erzurum: 23 Temmuz Kongre Müzesi,

Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Çağdaş Sanatlar Müzesi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Karikatürleri Müzesi, Cumhuriyet Tarihi Müzesi, Eskişehir Kent Müzesi, Eskişehir T. C. D. D. Y. Müzesi,

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Gaziantep: Kültür Tarihi Müzesi, Mevlevi Kültürü ve Vakıf Eserleri Müzesi, Şahinbey Belediyesi Savaş Müzesi, Emine Göğüş Gaziantep Mutfak Müzesi, Bayaz Han Kent Müzesi,

İstanbul: 500. Yıl Vakfı Türk Musevileri Müzesi, Aşiyan Müzesi (Tevfik Fikret'in Evi), Atatürk Müzesi, Ayşe ve Ercüment Kalmık Müzesi, Basın Müzesi, Beşiktaş Jimnastik Kulübü Müzesi, Büyükşehir Belediyesi Şehir Müzesi, Büyükşehir Belediyesi Yerebatan Sarnıcı, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Tıp Tarihi Müzesi, Denizcilik Müzesi (Tarih ve Sanat Merkezi), Denizcilik ve Su Ürünleri Müzesi, H. Rahmi Gürpınar Müzesi, Haluk Perk Müzesi, İSKİ İstanbul Su Medeniyetleri Müzesi, İstanbul PTT Müzesi, Kazım Karabekir Paşa Müzesi, Kont Seçini İtfaiye Müzesi, Marmara Üniversitesi Cumhuriyet Müzesi ve Sanat Galerisi, Mimar Sinan Resim ve Heykel Müzesi, Miniatürk Mini Türkiye Parkı,Osmanlı Bankası Müzesi, Pera Müzesi, (Suna ve İnan Kıraç Vakfı), Rahmi M. Koç Sanayi Müzesi, Rezzan Has Haliç Kültürleri Müzesi, Sadberk Hanım Müzesi, Sait Faik Abasıyanık Müzesi, Sakıp Sabancı Müzesi, Santral İstanbul Enerji ve Çağdaş Sanatlar Müzesi, Sirkeci Garı TCDD İstanbul Demiryolu Müzesi, İstanbul Oyuncak Müzesi, Tanzimat Müzesi, Türk İnşaat ve Sanat Eserleri Müzesi, Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi, Türkiye İş Bankası Müzesi, Vakıflar Halı Müzesi, Vakıflar Kilim ve Düz Dokuma Yaygılar Müzesi, Yahya Kemal Beyatlı Müzesi, Yapı Kredi Vedat Nedim Tör Müzesi, Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü Akaretler Mustafa Kemal Müzesi, İstanbul Modern Sanat Müzesi

İzmir: Ahmet Piriştina Kent Arşivi Müzesi, İzmir Ticaret Odası Müzesi, Konak Belediyesi Ümran Baradan Oyun ve Oyuncak Müzesi, Konak Belediyesi İzmir Mask Müzesi, Konak Belediyesi Neşe ve Karikatür Müzesi, Konak Belediyesi Radyo ve Demokrasi Müzesi, Konak Belediyesi Kadın Müzesi, Selçuk Yaşar Resim Müzesi ve Sanat Galerisi, TCDDY 3. Bölge Müze ve Sanat Galerisi, Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi, Ege Üniversitesi Kağıt ve Kitap Sanatları Müzesi, TCDDY Selçuk Çamlık Açık Hava Buharlı Lokomotif Müzesi, Karşıyaka Belediyesi Bilim Müzesi, Karşıyaka Belediyesi Latife Hanım Köşkü Anı Evi Müzesi, Karşıyaka Belediyesi Hamza Rüstem Fotoğraf Evi Müzesi, Müzik Müzesi, Ticaret Odası Müzesi, Tire Kent Müzesi, Yıldız Kent Arşivi ve Müzesi, E.Özgörkey Müzesi

Kayseri: Gevher Nesibe Tıp Tarihi Müzesi,

Kastamonu: Şeyh Şaban-ı Veli Külliyesi Vakıf Eserleri Müzesi, 75. Yıl Cumhuriyet Müzesi,

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Karabük: Safranbolu Kent Tarihi Müzesi,

Kırıkkale: Silahsan Müzesi,

Konya: A. R. İzzet Koyunoğlu Şehir Müzesi, Sahip Ata Hanegahı Vakıf Müzesi, Ilgın Kent Müzesi,

Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Prof. Dr. Baki Komsuoğlu Müzesi,

Kütahya: Dumlupınar Kurtuluş Savaşı Müzesi, Dumlupınar Üniversitesi Müzesi, Kütahya Jeoloji Müzesi, Kütahya Kent Tarihi Müzesi, Tavşanlı Belediyesi Müzesi, Anadolu Kültür Sanat ve Arkeoloji Müzesi,

Malatya: İnönü Üniversitesi İsmet İnönü Müzesi, Somuncu Baba Darende Tanıtım Merkezi Müzesi, Turgut ÖZAL Müzesi,

Mardin: Sakıp SABANCI Kent Müzesi,

Mersin: Silifke Taşucu Amphora Müzesi, Mustafa Erim Kent Tarihi Müzesi,

Muğla: Halıcı Ahmet Urkay Müzesi,

Nevşehir: Kapadokya Kültür Müzesi, Kapadokya Sanat ve Tarih Müzesi,

Sakarya: Ali Fuat Paşa Kuvay-i Milliye Müzesi,

Samsun: Atatürk Evi (Mustafa Kemal Paşa) Müzesi, Mübadele Evi,

Şanlıurfa: Mahmud Nedim Konağı Kurtuluş Savaşı Müzesi,

Tokat: Tokat Mevlevi Kültürü ve Vakıf Eserleri Müzesi,

Trabzon: Atatürk Köşkü Müzesi,

Zonguldak: Çanakçılar Seramik Müzesi" (Türkiye' de Özel Müzeler, 2015).

"Türkiye de 30 yılda müzecilik, özel müzelerimiz çağdaş anlayış kapsamında dünyadaki gelişmeleri takip ederek gelişmeye devam etmektedir. Tüm bu gelişmelere rağmen özellikle devlet müzelerimizin çağın çok gerisinde kaldığını belirtmektedir. Tüm ülkedeki toplam müze

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

sayısının 200’ ü geçmediğini vurgulayarak, müze çeşitliliğinin de öncü ülkelere göre çok sınırlı olduğunu dile getirir” (Silier, 2007).

Dünya da gelişerek yayılan çağdaş müzecilik anlayışından, ülkemiz de yaşanan tüm ekonomik, politik, siyasi ya da sosyolojik soruna rağmen geri kalmayarak çalışmaların devam ettiğinin altını çizer. Bu bilgilere dayanarak son dönemde açılan Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi, Efes Müzesi, Antalya Müzesi, Anadolu Medeniyetleri Müzesi, İstanbul Arkeoloji Müzeleri ve İslam Eserleri Müzelerinin çalışmalarını örnek göstermektedir. Yakın zamanda açılan özel müzelere yapılan bağışların ve artan katılımcıların her şeye rağmen umut verici olduğunu dile getirerek, devlet müzelerinin de çok yakın bir gelecekte bu ivmeye ayak uyduracağını ifade eder (Balcıoğlu, 2009).

2.5.1. Sadberk Hanım Müzesi

1980 sonrasında koleksiyonculuk anlayışını benimseyen tüzel kişilikler, kurum veya kuruluşlar da koleksiyonlarını Cumhuriyetle beraber kurdukları özel müzelere taşımış ve bu ivme daha da artmıştır. Türkiye de ki ilk özel müze Sadberk Hanım Müzesidir.

Resim 15: Vehbi Koç’un sevgili eşi Sadberk Hanım 1908- 1973, Ankara

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

19. yüzyıl sonlarında inşa edilmiş olan Azaryan Yalısı, 1950 yılında Koç Ailesi tarafından satın alındı ve müzeye dönüştürülmesine karar verilen 1978 yılına kadar da yazlık olarak kullanıldı. 1978–80 yılları arasında, Sedad Hakkı Eldem'in hazırladığı restorasyon projesinin uygulanmasıyla müzeye dönüştürüldü.

Vehbi Koç Vakfı'nın 1983 yılında Sadberk Hanım Müzesi koleksiyonlarına kattığı Hüseyin Kocabaş Koleksiyonu'ndaki arkeolojik eserlerin sergilenebilmesi için mevcut binanın hemen yanındaki, 20. yüzyıl başlarında inşa edildiği sanılan yalı da alındı ve ön cephesi aslına uygun restore edildi. Restorasyon projesi Mimar İbrahim Yalçın tarafından hazırlanan bu yalı, 24 Ekim 1988 tarihinde "Sevgi Gönül Binası" adıyla ek müze binası olarak hizmete açıldı.

Resim 16 : Sadberk Hanım Müzesi ve bahçe görünümü

Müzede Sanat Tarihi Bölümü`nün bulunduğu Azaryan Yalısı`nda çeşitli dönemlere ait sikkelerin yanı sıra İslam sanatı, Osmanlı dönemi kadın kıyafetleri, kahve ikramı, kına gecesi, lohusa gelenekleri, sünnet düğünü gelenekleri bu müzede sergileniyor.

Müzenin Arkeoloji Bölümünün bulunduğu Sevgi Gönül binasında ise Anadolu, İon, Helen, Roma, Bizans uygarlıklarına ait kandiller, süs eşyaları, heykeltıraşlık eserleri, mezar sterleri, cam eserler, boncuklar ve sikkeler yer alıyor. Çağdaş müze uygulaması nedeniyle 1988 Europa Nostra Ödülü'ne layık görülen müze, özellikle yabancı ziyaretçilerden büyük ilgi görüyor.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Resim 17: Sadberk Hanım Müzesi, Türk-İslam sergi salonu, Osmanlı Gelin Kıyafeti, 20. yüzyıl

2.5.2. Pera Müzesi

“1800'lü yılların sonunda Mimar Achille Manousso tarafından otel olarak tasarlanmış ve uzun süre Bristol Otel olarak hizmet vermiş olan yapı 1980 yılında Esbank tarafından satın alınır. Has Mimarlık projesiyle ön cephesi korunarak yeniden inşa edilen yapı, bir süre Esbank Genel Müdürlüğü olarak kullanıldıktan sonra Tasarruf Mevduat Sigorta Fonu'na devredilir. Binayı satın alan Suna ve İnan Kıraç Vakfı, bitişiğinde konut olarak yapılan beş katlı binayı da alarak Pera Müzesi'ni hayata geçirecek en önemli adım atarlar.

Resim 18: Pera Müzesi Ön cephe görünümü, 2003

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

8 Haziran 2005’ te açılan Pera Müzesi, Suna ve İnan Kıraç Vakfı’nın nitelikli ve geniş ölçekli kültür-sanat hizmeti vermek amacıyla kurduğu müzedir. 2003-2005 yılları arasında restoratör mimar Sinan Genim’in hazırladığı proje çerçevesinde Tepebaşı'ndaki tarihi Bristol Oteli’nin cephesi korunarak çağdaş ve donanımlı bir müze olarak inşa edilip faaliyetine başlamıştır.

Pera Müzesi, Suna ve İnan Kıraç Vakfı’na ait “Oryantalist Resim”, “Anadolu Ağırlık ve Ölçüleri” ve “Kütahya Çini ve Seramikleri” koleksiyonlarını ve bu koleksiyonların temsil ettiği değerleri; sergiler, yayıncılık ürünleri, sözlü etkinlikler, eğitim etkinlikleri ve bilimsel çalışmalar aracılığıyla kamuyla paylaşmakta, gelecek kuşaklara aktarmayı amaçlamaktadır.

Resim 19: Terazi Takım Kutusu İran, 18. yüzyıl

Büyük Kutu: 32 x 19,5 cm, Küçük Kutu: 11,5 x 7,2 cm Ahşap Bronz Pirinç; Lake tekniğinde bezenmiş olan kutu üzerinde, burçların isimleri ve resimleri vardır

Üç yüzden fazla eseri içeren Oryantalist Resim Koleksiyonu'nda ise on yedinci yüzyıldan 19. yüzyıla kadar geçen dönemde Osmanlı kültüründen etkilenmiş Avrupalı oryantalist ressamların yapıtları yer alır. Bu koleksiyonda Türk ressam Osman Hamdi Bey'in Kaplumbağa Terbiyecisi isimli tablosu da yer alır.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Resim 20: Osman Hamdi Bey, Kaplumbağa Terbiyecisi, 1906

Aralarında Tate Britain, Victoria ve Albert Müzesi, St. Petersburg Rus Devlet Müzesi, JP Morgan Chase Koleksiyonu, New York School of Visual Arts, Maeght Vakfı gibi dünyanın önde gelen müze, koleksiyon ve vakıflarıyla ortak sanat projeleri üreten Pera Müzesi, düzenlediği önemli sergilerle, “Henri Cartier-Bresson”, “Rembrandt”, “Niko Pirosmani”, “Josef Koudelka” “Joan Miró”, “Akira Kurosawa”, “Marc Chagall”, “Pablo Picasso”, “Fernando Botero”, “Frida Kahlo”, “Diego Rivera”, “Goya” gibi dünyanın usta sanatçılarının yapıtlarını ülkemiz sanatseverleriyle buluşturmuştur.

Açıldığından bugüne her yıl ulusal ve uluslararası eğitim ve sanat kurumlarıyla işbirliği yaparak genç sanatçıları destekleyen sergiler düzenleyen Pera Müzesi, tüm sergilerini kitaplar, sözel etkinlikler ve çocuk eğitim programlarıyla da desteklemektedir.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Resim 21: Anadolu Ağırlık ve Ölçüleri konulu atölye çalışması

Dönemsel programları ve etkinlikleriyle dikkat çeken Pera Film sinema meraklılarına, klasiklerden bağımsız filmlere, animasyon ve belgesellere uzanan, kimi zaman sergilere paralel kapsamlı gösterimler düzenlemektedir.

Kuruluşundan günümüze gerçekleştirdiği etkinliklerle Türkiye'nin en nitelikli, öncü ve sevilen müzelerinden biri haline gelen Pera Müzesi kentin bu canlı bölgesinde çağdaş bir müze-kültür merkezi olarak hizmet vermektedir.

2.5.3. Sabancı Müzesi

"Müzenin ana binası olan villa, 1927 yılında Mısır Hidiv ailesinden Prens Mehmed Ali Hasan tarafından İtalyan mimar Edouard De Nari'ye yaptırılmış ve Hıdiv ailesinin değişik mensupları tarafından uzun yıllar yazlık konut olarak kullanılmış, kısa bir süre de Karadağ Sefareti olarak hizmet vermiştir.

1951 yılında Adanalı sanayici Hacı Ömer Sabancı tarafından Hidiv ailesine mensup Prenses İffet'ten satın alınan köşk, aynı yıl satın alınarak önüne yerleştirilen Fransız heykeltıraş Louis Doumas'ın 1864 yapımı at heykelinden ötürü "Atlı Köşk" olarak anılmaya başlanmıştır. Atlı Köşk'ün arazisi içindeki ikinci at heykeli ise, 1204 yılında 4. Haçlı Seferi sırasında Haçlı kuvvetlerince yağmalanan İstanbul Sultanahmet meydanından alınarak, Venedik San Marco kilisesi önüne yerleştirilen 4 attan birisinin dökümüdür. 1966 yılında Hacı Ömer Sabancı'nın vefatından sonra aile büyüğü olan Sakıp Sabancı tarafından sürekli konut olarak kullanılmaya başlanan Atlı Köşk, uzun yıllar Sakıp Sabancı'nın zengin hat ve resim koleksiyonunu barındırmış, 1998 yılında da içindeki koleksiyon ve eşyalar ile müzeye dönüştürülmek üzere Sabancı Üniversitesi'ne tahsis edilmiştir.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Resim 22: Sabancı Müzesi, 1927

Modern bir galerinin eklenmesiyle 2002 yılında ziyarete açılan Müze'nin sergileme alanları 2005 yılındaki düzenleme ile genişletilerek, teknik düzeyde uluslararası standartlara kavuşmuştur.

Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Müzesi zengin koleksiyonu, kabul ettiği kapsamlı uluslararası geçici sergileri, konservasyon birimleri, örnek eğitim programları, yapılan çeşitli konser, konferans ve seminerleriyle çok yönlü bir Müzecilik sunmaktadır.

Resim 23: Müze Koleksiyonu, Müsenna ve zer-endûd levha Celi sülüs hat, Mehmed Şefik (ö. 1880) 1286/1869–70 “Benim ve âlemlerin Rabbi olan Allah’tan başka ilah yoktur”, SSM 130–0245

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Sabancı Müzesi web sayfasında Müze de yapılan faaliyetler listelenmiştir:

Sürekli serginin yanı sıra süreli sergiler organize edilmektedir. Süreli sergilerde bu müze mekânının hep gündemde kalmasına sağlamaktadır. Sürekli yurtdışıyla iletişim içerisinde olan müze ünlü ressamların sergilerini ülkemizle paylaşmaktadırlar. Yerli ve yabancı koleksiyonlara ev sahipliği yapan Sakıp Sabancı Müzesi'nde bugüne kadar gerçekleştirilen geçici sergiler aşağıda listelenmiştir.

- Doğada Güç Birlikteliği; İstanbul Arkeoloji Müzeleri Koleksiyonu'ndan alınan eserlerle, İnsan ve At (27.06.2003 – 05.05.2004)
- Mediciler'den Savoylar'a Floransa Saraylarında Osmanlı Görkemi (21.12.2003 – 18.04.2004)
- Paris - St. Petersburg Alexandre Vassiliev Koleksiyonu'ndan Avrupa Modasının Üç Yüzyılı (12.05.2004 – 24.10.2004)
- Topkapı Sarayı Müzesi Koleksiyonu'ndan derlenen eserlerle, Osmanlı Sarayı'nda Avrupa Porselenleri (24.05.2005 – 28.08.2005)
- Avusturya, İngiltere, Slovenya, Hırvatistan ve Türkiye müze koleksiyonlarından gelen eserlerle, 17. Yüzyıl Avrupa'sında Türk İmajı (13.07.2005 – 09.10.2005)
- Picasso İstanbul'da (24.11.2005 – 26.03.2006)
- Doğu'dan Batı'ya Kitap Sanatı ve Osmanlı Dünyası'ndan Anılar - Lizbon Calouste Gulbenkian Müzesi'nden Başyapıtlar (14.04.2006 – 28.05.2006)
- Heykelin Büyük Ustası Rodin İstanbul'da (13.06.2006 – 03.09.2006)
- Cengiz Han ve Mirasçıları: Büyük Moğol İmparatorluğu (07.12.2006 – 08.04.2007)
- Tanrı'ya Adanmış Halılar, Transilvanya Kiliselerinde Anadolu Halıları (1500–1750) ve Dağıstan Dokuma Sanatı, Kaytag İşlemeleri (19.04.2007 – 19.08.2007)
- Habersiz Buluşma / Blind Date İstanbul (08.09.2007 – 01.11.2007)
- Abidin Dino - Bir Dünya (24.11.2007 – 27.01.2008)
- Altın Satırlar: Sakıp Sabancı Müzesi'nden Osmanlı Hat Sanatı - Real Academia de Bellas Artes de San Fernando, Madrid (11.12.2007 – 02.03.2008)

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

- Louvre Koleksiyonlarından Başyapıtlarla İslam Sanatının Üç Başkenti: İstanbul, İsfahan, Delhi (18.02.2008 – 01.06.2008)
- Ottoman Calligraphy from Sakıp Sabancı Museum - Real Alcázar, Sevilla (04.04.2008 – 15.06.2008)
- Joseph Beuys ve Öğrencileri - Deutsche Bank Koleksiyonu'ndan Seçmeler (09.09.2009 – 01.11.2009)
- Osmanlı Döneminde Venedik ve İstanbul; Nam-ı Diğer Aşk (19.11.2009 -20.03.2010)
- Fırça ve Kalemin İzinde Sınırları Aşmak, (15.04.2010 – 27.06.2010)
- Efsane İstanbul: Bizantion'dan İstanbul'a - Bir Başkentin 8000 Yıl (05.06.2010 – 26.09.2010)
- Ağa Han Müzesi Hazineleri (05.11.2010 – 13.03.2011)
- SSM, "Son Kez, İlk Kez" ile Sophie Calle'i ağırlıyor (17.09.2011 – 31.12.2011)
- Jameel Ödülü 2009 (11.11.2010 – 09.01.2011)
- Karşıdan Karşıya (23.05.2011 – 30.10.2011).

Resim 24: S.Ü. Sakıp Sabancı Müzesi, İstanbul, 2014

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Sabancı Müzesi zengin koleksiyon ve arşivi ile uluslararası geçici sergileri, konservasyon birimleri, eğitim programları, yapılan çeşitli konser, konferans ve seminerleriyle ziyaretçilerine aktif ortam sunmaktadır.

Resim 25**: Sakıp Sabancı Müzesi** Sergi Salonu, 2013

Ayda ortalama 1700 öğrenci tarafından ziyaret edilen müzede, çok sayıda eser bulunuyor. Sakıp Sabancı Müzesi koleksiyonları arasında; başta nadir el yazması Kuran-ı Kerimler olmak üzere, kıtalar, murakkaalar, levhalar, hilyeler, ferman ve beratları içeren ‘‘Hat Koleksiyonu’’, erken dönem Türk resminin seçkin örnekleriyle Osmanlı İmparatorluğu’nun son döneminde İstanbul’da çalışmış yabancı sanatçıların eserlerinden oluşan ‘‘Resim Koleksiyonu’’ ve Sabancı ailesinin köşkte yaşadığı dönemde kullandığı mobilyalarla 18-19. yüzyıl dekoratif sanat eserlerinin sergilendiği ‘‘Mobilya ve Dekoratif Eserler Koleksiyonu’nu bulunuyor.

2.5.4. İstanbul Modern Sanat Müzesi

İstanbul Modern Sanat Müzesi Türkiye’nin ilk modern sanat müzesidir. Modern sanatlar açısından önemli olan müzede süreli ve sürekli sergi adı altında sergiler düzenli olarak yapılmaktadır. Süreli sergileri ile yabancı sanatçılar ve ülkemizdeki sanatçılar bir araya getirilmektedir. İstanbul Modern Sanat Müzesini İstanbul’a gelen yabancı turistler de sıkça ziyaret edilmektedir. Müzenin sürekli koleksiyon sergisi dışında güncel sergiler, kütüphane, sinema, müze mağazası, eğitim ve sosyal projeler, fotoğraf galerisi gibi hizmet vermektedir.

“Karaköy limanında, Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi ile Tophane-i Amire arasında yer alır. İstanbul Modern, T.C. Denizcilik İşletmeleri için kuru yük deposu olarak inşa

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

edilen 4 no'lu antrepo binasının müzeye dönüştürülmesi ile hayata geçmiştir. 2003 yılında gerçekleştirilen 8. Uluslararası İstanbul Bienali'ne de ev sahipliği yapan bina, başbakanlık tarafından müze olarak tahsis edilmiş ve kendisinin Türkiye'ye AB üyeliği için müzakere tarihi verilecek olan 17 Aralık tarihinden önce yapımının tamamlanması isteği üzerine 11 Aralık 2004'te hizmete açılmıştır" (İstanbul Modern Sanat Müzesi, 2015).

Resim 26: İstanbul Modern Sanat Müzesi, 2004

İstanbul Modern farklı sanat etkinlikleri ile faaliyetlerini düzenli olarak yürütmektedir. Müzenin özel koleksiyonları dışında sergi ve bianeller gibi etkinlikleri aktif olarak yürütmektedir. Müze koleksiyonları her ay programlanarak ziyaretçilere yeni sergiler ile düzenleme yapılmaktadır.

"Modern ve çağdaş bir sanat müzesi olarak küresel sanat dünyasında bir referans noktası olmaktır. Misyonu ise şu şekilde belirtilmektedir: "İstanbul Modern uluslararası bir yaklaşımla, modern ve çağdaş sanat yapıtlarını, fotoğraf, tasarım, mimari yeni medya ve sinema alanındaki üretimlerini koleksiyonunda toplar, korur, sergiler ve belgeler. Türkiye'nin kültürel kimliğinin uluslararası sanat ortamıyla paylaşılmasına aracılık eder. Sanatçıların üretimlerine ve uluslararası işbirlikleri kurabilmelerine destek olur. Sanatı kitleler için kitleler

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

için kolayca erişebilir kılmak amacıyla her yaştan sanat izleyicisine eğitim programları sunar“ (Uçar, 2011: 68).

2.5.5. İstanbul Grafik Sanatlar Müzesi (IMOGA)

Süleyman Saim Tekcan tarafından kurulan (IMOGA) İstanbul Grafik Sanatlar Müzesidir. IMOGA, Anadolu yakasında, Acıbadem ile Göztepe arasında, yine Çamlıca tepesinin eteklerinde konumlanmış, gelişmekte olan Ünalan mevkiinde ana üretim ve sunum binası olarak yapılanmıştır. 2000 m2 kapalı alana sahip binanın çeşitli etkinlik ve amaçlara hizmet etmek üzere kurgulanmış altı katı bulunuyor. Giriş ve altındaki iki kat ile beraber toplam 1100 m2 sergileme alanı olarak tasarlanan bölümde, sürekli koleksiyondaki eserler dönüşümlü olarak sanatseverlere sunuluyor. Binanın birinci katında Artess, Süleyman Saim Tekcan Özgün baskı Atölyesi üretim ve çalışmalarını sürdürmeye devam ediyor. İkinci katta Heykeltıraş Ali Teoman Germaner'in heykel atölyesi sanatseverleri karşılıyor. Binanın en üst katında ise müzenin kapsamlı sanatsal etkinliklerine ev sahipliği yapacak çok amaçlı bir salon bulunmakta. Dünyadaki karşılığı ile gerçek anlamında bir müze kavramına yaklaşılması amacıyla mekânda, görsel sanatların yanı sıra sanatın çeşitli alanlarındaki üretimler için de imkân yaratılıyor. IMOGA bünyesinde yine dünya standartlarında bir eser arşiv sistemi bulunuyor. Tüm envanterin dijital ortamda belgelendiği sistem, yakın gelecekte sanal ortamda da hayata geçecek olan müze sitesinin altyapısını oluşturuyor. Yönetim ofisleri, toplantı bölümü ve grafik tasarım ofisinin konumlandığı çatı katı ile müzenin mekânları tamamlanıyor. Tüm katlarda bulunan birer stüdyo daire ise atölyede çalışmak üzere gelen yabancı sanatçıların, bina içinde misafir edilmelerine olanak sağlıyor. Böylece üretilen eserlerin uluslararası sanat alanında gördüğü kabul ve atölyenin olanaklarının uluslararası boyutta sanatçılara açılmış olması, IMOGA'yı dünya boyutunda konumlanan bir kurum statüsüne taşıyor.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Resim 27: İstanbul Grafik Sanatlar Müzesi (IMOGA), 1984

Türkiye'nin ilk olan baskı sanatları koleksiyonu ile alanında tek müzedir. Süleyman Saim Tekcan'ın baskı üzerine kurmuş olduğu atölyesini bir müzeye dönüştürülmüştür. Müzede koleksiyon sergilerinin yanı sıra atölye çalışmaları da aktif olarak sürdürülmektedir. Ülkemiz de sanatçılar adına kurulmuş müzelerden biri de Balıkesir'de kurulan Devrim Erbil Sanat Müzesi'dir.

Günümüzde özel müzeler sadece koleksiyon sergilemelerinin yanı sıra etkinlikleri ile çalışmalarına devam etmektedirler. Farklı organizasyon ve sergileri ile müze faaliyetleri güncel tutulmaktadır. Çeşitli sanatsal etkinliklerle sanat sevenleri buluşturmaktadırlar.

2.5.6. Baksı Müzesi

Baksı Müzesi Doğu Karadeniz'de, Bayburt'un 45 km dışında, Çoruh Vadisi'ne bakan bir tepenin üzerinde kuruludur. Eski adıyla Baksı, bugünkü adıyla Bayraktar köyünde yükselen bu sıra dışı Müze, çağdaş sanat ve geleneksel el sanatlarına aynı çatı altında yan yana, iç içe yer vermektedir.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Resim 28: Baksı Müzesi, Dış görünüşü, 2010

Sergi salonları, depo müze, atölyeler, konferans salonu, kütüphane ve konukevi ile 40 dönümlük bir araziye yayılan Baksı Müzesi, Bayburt doğumlu sanatçı ve akademisyen Prof. Dr. Hüsamettin Koçan'ın bireysel düşü olarak 2000 yılında filizlendi. Bu proje Hüsamettin Koçan'ın doğduğu topraklara yaşam birikimini taşıma çabasının bir sonucudur. Bu fikri hayata geçirmek amacıyla 2005 yılında bir Baksı Kültür Sanat Vakfı kuruldu. Müze, başta sanatçılar olmak üzere çok sayıda gönüllünün katkısıyla yıllar içinde gerçek bir toplumsal projeye dönüştü.

Resim 29: Resim Hüsamettin Koçan, Şaman Serisi 1.2.3.4, 2009

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Müzenin ana binası, 2010 yılında zorlu bir serüvenin sonunda, devletten hiçbir maddi yardım almadan, tamamlandı, 2010 yılı Haziran ayında İstanbul Modern Tanıtımı, Temmuz ayında ise müzenin açılışı yapıldı. 2012 yılında Müze'nin yeni sergi salonu olan Depo Müze sanatseverlerle buluştu.

Resim 30: Mehmet Kavukçu, Müze Kütüphanesi'ne Yerleştirme, 2010

Baksı Müzesi, yoğun göç veren ilimiz Bayburt'tun Bayraktar köyünde; gurbetin, kaybolan geleneklerin, unutulan değerlerin neden olduğu sorunlara ve sonuçlara bir çözüm arayışıdır.

Tersine göçü başlatacak çalışmaları; gelenek-gelecek ve süreklilik bağlantılarını kuran, bu bağları istihdam-beklenti ve moral unsurları ile güçlendiren bir anlayışa sahiptir.

Geleneksel kültürü koruyarak, gelecek kuşaklara aktarmak için araştırmalar yapan, bu zeminden hareketle özellikle kadın istihdamı projelerini uygulamaya koyan bir müzedir.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Resim 31: Şakir Gökçebağ, İsimsiz, 2010

Bulunduğu bölgede özel yetenekli çocukları tespit edip, burslarla eğitimlerine katkıda bulunarak, özellikle tasarım, sanat ve kültür alanlarında gelişmeleri için projeler uygulamaktadır.

Kültür turizmi aracılığıyla bulunduğu bölgeye istihdam sağlayan Baksı Müzesi, Baksı köyünü uzmanların önerileri doğrultusunda geleneksel yapısını koruyarak örnek bir köy olarak yeniden tasarlamayı planlamaktadır.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Resim 32: Ehram Dokuma Çalışması, 2013

Baksı Müzesi, kendisini sadece seyirlik bir müze olarak sınırlamayan, o bölgede yaşayan insanlara imkânlar sağlayan, eğitim veren, o topraklarda yaşamayı bir sevinç haline getirmek isteyen bir müzedir.

Baksı Müzesi, diğer müzelerden farklı olarak gelenekselle sadece bir yöne ve döneme ait olmadan gelenekselle çağdaşı aynı zeminde buluşturan, bünyesinde kurduğu üretim birimleriyle, ekonomik hedefler oluşturan özel bir kimliğe sahiptir (Baksı Vakfı, 2015).

3. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. ÇAĞDAŞ MÜZECİLİK

Başta dinsel ritüellerle başlayan müzecilik sonraları güç ve iktidar sembolü olan koleksiyon tutkusuyla devam etmiştir. Ortaçağ'da ise sanat eserlerinin estetik ölçütü, din ile paralellik göstermektedir. Birçok eserin koleksiyonlara katılmasındaki sebep, dinsel bağlamda taşıdığı değerdir. Rönesans ile birlikte gerçek-fiziksel dünyayı keşfetme merakının arttığını belirtmektedir. Adım adım sanatın bilimle ilişkisi sorgulanmış ve farklı disiplinlerin bir araya gelmesiyle yeni bir yüz kazanmıştır. 18. yüzyılın ikinci yarısı da özellikle Avrupa da ivme kazanan müzecilik, 19. yüzyılda çalışmalara ve gelişmeye devam etmiştir (Shaw, 2004).

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Bu dönemde birçok özel koleksiyon halka mal edilerek, toplumsal işlev kazanmıştır (Madran, 2009a: 63–85). Müze kurumunun, 19. yüzyıl başında toplumsal gücünü hissettirmeye başladığını ve ideolojik tartışmaların odağına yerleştiğini ifade eder. Ayrıca yüzyıl başlarından itibaren Avrupa'da kurulan yeni devletlerin, milli kimliklerini oluşturmada müzeleri birer araç olarak kullandıklarını da belirtmektedir (Savaş, 2009). Ancak müzeciliğin her anlamda en üretken çağı dünyanın en çok değişime uğradığı 20. yüzyılda gerçekleşmiştir.

Siyasal, politik, ekonomik, teknolojik, sosyolojik veya toplumsal olarak çok derin değişiklikler yaşanmış, "zamana ve mekâna bağlı olarak yeniden tanımlanan (Pomian, 2000: 15–25)" müzecilik anlayışı da en köktenci evrimlerini bu asırda geçirmiştir. Bugün yeni müzecilik anlayışında, gelinen noktanın en önemli katalizörleri "eğitim" ve "katılım" kavramlarının benimsenmesidir. Teknoloji de bu kavramları beslemekte ve müzelere yepyeni açılımlar getirmektedir. Bu bağlamda müzeler artık klasik anlamını kaybetmekte, toplum ile paylaşım üzerine kurulan forumlara dönüşmektedir.

"Aşırılıklar Çağı" olarak gelişen 20. yüzyıl, savaşlarıyla, bilim dünyasındaki gelişmeleriyle, politik hareketleriyle, teknolojinin ivmesiyle, sanatın, resim, müzik, edebiyat ya da sinema gibi her türüyle en yoğun yaşandığı dönemdir. Her türlü ifadenin, bireyselliğin ve aynı zamanda toplumsallığın, özgürlüklerin, en ağır kısıtlamaların, yaşandığı bu isyankâr dönemde, dünya gelmiş geçmiş en önemli kazançlarını, aynı zamanda en önemli kayıplarını vermiştir (Hobsbawm, 2009).

Antikiteden bugüne din, güç, iktidar, seçkinlik belirtisi olarak dönemsel evrim geçiren müzecilik kavramı da 20. yüzyılın üretkenliği içinde hem kavramsal hem içerik hem de yapısal olarak tamamen kimlik değiştirmeye başlamıştır. Müzelerin genelde edilgen bir topluma tek parça, katı bir geçmişi dayatan otoriter kurumlar olmaktan sıyrılıp farklı kesimlere hitap eden geçirgen ve çok yönlü bir kimlik kazandıklarını ifade eder (Merriman, 2000: 69–80).

Bu dönüşümün nedeni olarak geçmişle ilgili fikir birliğinin post modernizm ile birlikte çözülerek, tek yönlü tarih anlayışının artık reddedildiğini ve çoğul seslere önem verilmeye başlandığını açıklamaktadır. Ayrıca tarih boyunca dışlanan azınlık grupların artık seslerini daha fazla duyurmak istediğini vurgulayarak, günümüzde müze personelinin de daha eğitimli olduğunu ve müzelerin katılımcı güç yaratmada radikal bir potansiyele sahip olduklarının

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

bilincinde olduklarını belirtmektedir. Dolayısıyla tüm bu yeni açılımlar çağımızın sınırsız bilgi ve erişim teknolojileriyle buluşarak çok çeşitlenen müzecilik anlayışları sunmaktadır.

3.1.1. Doğulu Ve Batılı Anlamda Çağdaş Müzecilik

Müzecilik doğuda gelişmişlik gösterememiştir. Avrupa da ise paralel bir şekilde gelişme devam etmiştir. En eski müzelerin kaynaklarda belirtildiği üzere Hindistan ve Çin'e ait olduğu bilinmektedir. Japonya'da ise 1877 yılında Ueno parkında yapılan "Ulusal Endüstri Sergisi" için geçici bir pavyon tasarlanmasıyla beraber daha sonra kalıcı olarak ilk olan ve devamı gelen 1881 yılında Tokyo'da kurulduğu bilinmektedir. ''Amerika'da ise müzecilik, Amerikan tarihinin diğer Avrupa ülkelerine göre çok daha yeni olmasından ötürü ancak 19. yüzyılın ikinci yarısında başlamıştır. Ancak en başından itibaren üniversitelerle işbirliği içinde çalışmışlardır. Eğitim kurumlarıyla iş birliği sayesinde, hızla yol alarak, müzecilik alanında çok gelişmişlerdir. Tarih profesörü C.F. Brian(2000), Amerika'da özellikle 1980 sonrasında kendilerini paralel okul olarak tanımlayan müzelerin, okullardaki yetersizlikleri tamamlamak ve halkın isteklerine cevap vermek için küratörlüklerden bağımsız eğitim bölümlerinin oluşturulduğunu ifade eder. Eğitim ve müzeciliği birlikte yürüten ABD'nin, bugün dünya müzelerinin yarısına sahip olduğu kaydedilmektedir" (İhtiyar, 2010: 13).

3.1.2. Çağdaş Kent Müzeciliği

20. yüzyılın ikinci yarısında hemen II. Dünya Savaşı sonrası 1947 yılında dünyanın önde gelen müze kadrolarından oluşan "Uluslararası Müzeler Konseyi", "International Council of Museums –ICOM" ilk toplantılarını Paris"de düzenlemiştir. Müzecilik anlayışı ve gelişimi hakkında bir takım kararlar vermişlerdir. Bu konseyin kuruluşu günümüzün çağdaş müzeciliği için atılan en önemli adımlardan bir tanesidir. ICOM, çağdaş müzeciliğin geliştirilmesinde öncü olan en önemli kuruluştur. Uluslararası bir yapı olan ICOM"un, müzecilik bağlamında kültürler arası ilişkileri kuvvetlendirmeyi amaçlayan, müzelerin geçmişin ışığında geleceğe yön veren, yaşayan kültür yapıları olmasında büyük katkıları olmuştur. Bugün müzeler birçok farklı disiplinin bir arada çalıştığı sosyolojik, kültürel, toplumsal roller edinmiş durumdadırlar (Merriman, 2000: 69–80). Son kuşak müzelerin en önemli gelişimini geçmişteki içe dönük yapının, katılıma ve yerel kuruluşlarla işbirliğine girerek dışa dönük bir gündeme

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

dönüşmesi olduğunu ifade eder. Özellikle, yüzyıllar önce İskenderiye' den miras kalan "eğitici ve araştırmacı" yaklaşım yeni müzecilik anlayışının temel hedefleri arasına girmiştir.

Bugün müzeler, çok ciddi nesne ve bilginin toparlanıp derlendiği kurumlardır. Kısaca müzeleri, "her türlü kültürel ve sanatsal değeri, doğal varlıkları, geçmişimizle ve bugünle ilgili önemli kanıtları, kamu yararı için bir araya getiren ve onları yöneten, koruyan ve geleceğe taşıyan yapılar" olarak tanımlamaktadır. Müzelerde, sanat, bilim ve teknolojinin birbiriyle ilişkisi sorgulanarak hemen her konu üzerine çalışmalar yapılmaktadır. Bu noktada çağdaş müzecilik anlayışı, müzeleri bütüncül bir kültür - eğitim merkezleri olarak tanımlamaktadır. Başka bir deyişle müzeler artık, toplumun farklı kesimlerine ulaşarak paylaşımcı bir politika benimsemektedirler. Bu bağlamda, (Pomian, 2000: 15–25), müzelerin yüzyıllarca kabul ettiği "yüksek" kültürün dışında "aşağı" gördükleri için sergiledikleri dışlayıcı tavrı terk etmek zorunda kaldıklarını ifade eder (Atagök, 2009: 37–50).

Günümüzde çağdaş anlayış içinde her kesimden, her kültürden ya da sınıftan katılımcılar, müze dostu, müze severler olarak değerlendirilmekte ve müzenin gelişiminde çok önemli rol almaktadırlar (Keleş, 2003: 1–2).

Çağımız da müzelerin merak ve araştırma duygusunu körükleyen, kişisel eğitime, dolayısıyla toplumsal eğitime katkıda bulunan kurumlar olduğunu, dolayısıyla da yalnızca devletin değil toplumun malı olduklarının altını çizer. Bu anlayışı benimseyen, müzeleri sahiplenen müze severlerle, müze profesyonellerinin karşılıklı iletişimi esas alınır. Bunun için geleneksel kalıcı-sürekli sergilerin dışında kısa süreli etkinliklerle değişik kesimlere ulaşmayı hedeflerler. Bir anlamda, çeşitlenerek her sınıfa hitap etmeyi, müzeye davet etmeyi amaçlarlar (Atasoy, 1994: 38–39).

Farklı kesimlerle iletişime geçebilmek için insan psikolojisinden de iyi anlamak gerektiğini savunur, çünkü sergilenen eserler pek çok farklı kültürün ürünüdür ve bir bütün olarak ele alınmalıdırlar. Tek başına bir şey ifade etmezler. Bu bağlamda çok yönlü öğrenme ve farklı yaşam alanlarını anlayıp, katılımcıya doğru şekilde aktarabilmek için müze pedagojisi ortaya çıkmıştır. Müzelerin iletişimsel rollerinin önemli bir parçası olarak birçok kültürü içinde barındırdıklarını ancak bunun farklı parametreleri getirdiğinden uygun politikalar kullanmaları gerektiğinden bahsederler. Müze pedagojisi ihtiyacı bu noktada önem kazanmaktadır. Müzeler kendi kültürünü ve başka kültürleri anlama ve empati geliştirebilmelidirler. Eğitim kalitesini arttırarak katılımcılara doğru kaynak ve

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

yöntemlerle bilgiyi aktarabilmedirler ve çok katmanlı yapı içinde müzelerin kendi kültürünü tarafsız bir şekilde ifade etmeyi başarmaları gerekmektedir (Paykoç ve Baykal, 2000: 102–103).

Günümüzde müzeler bahsedildiği gibi çok çeşitlenmekte ve bu çeşitlilik her bağlamda farklı ihtiyaçları getirmektedir. Ele alınan konuların çeşitlenmesiyle kendi içlerinde ayrışmakta farklı uzmanlıklara göre sınıflandırılmaktadırlar. Bilinen klasik anlamdaki müzelerden farklı konuların ele alındığı, içerik anlamında ayrışan yeni tip müzeleri "insan müzeleri" olarak tanımlamaktadır. Sanayi müzesi, havacılık müzesi, denizcilik müzesi gibi müzelerin bu tür müzeler arasında sayılabileceğini ifade etmektedir (Balcıoğlu, 2009).

Müzeleri erişim ve katılım kavramlarına göre ayırmaktadır. Bu bağlamda müzeleri, fiziksel erişim, entelektüel erişim ve olanaklara erişim adı altında üç sınıfta incelemektedir. Fiziksel erişim ile müzeyi fiziksel olarak kamunun daha kolay kullanabileceği bir yapıya getirmekten bahseder. Entelektüel erişimi, müzeyi sadece profesyonellerin ya da eğitimli ziyaretçilerin dışında her kesimden katılımcı için anlaşılır kılan yaklaşım olarak açıklamaktadır. Olanaklara erişim kategorisinde ise, müzeye hiç gitmeyen bireylerle birlikte çalışarak onların müze alışkanlıklarının olmayışının altında yatan sosyal, kültürel ve psikolojik nedenleri ortadan kaldırmaya yönelik bir sınıflandırma yapar. Sonuç olarak, günümüzde müzeler, apayrı başlıklar altında incelenebilmekte, çok çeşitlenerek yeni bakış açıları kazanmaktadırlar. Ancak ortak payda, müzelerin kazandığı eğitimci ve katılımcı yaklaşımdır. Müzelerin katı sınırları çözülmekte, katılımcı ile değişerek yeni kimlikler kazanmaktadırlar. Hitap ettikleri toplum ile sürekli yenilenen ve değişen bir yaklaşımı benimsemektedirler (Merriman, 2000: 69–80).

Günümüzde müze ve anıtlar; antropolojik, tarih, sanat, modern sanat, doğa tarihi ve tabiat, bilim teknik ve endüstri, ayrıca çeşitli uzmanlıklara göre ayrışan müzeler olarak sınıflandırılmaktadır (Bilgin, 2010).

Değişen teknolojilerle de sergileme teknikleri farklılaşmakta, müzeler yöntemlerine göre de farklı kategorilerde ele alınmaktadır. Ayrıca bu çeşitlenme önceden de örneklerle ifade edildiği gibi müzenin fiziksel yapısının da değişmesini gündeme getirmiştir (Erbay, 2009: 127–132).

Son yıllarda hızla değişen müzeler, günümüzde sergileme ve sunum yöntemlerine göre "Sanal Müze" "Dokunulabilir Müze" "Mobil Müze" ve "Vakıf Müzeciliği" adı altında dört önemli yaklaşım ile ele alınmaktadır (Keleş, 2003: 1–2).

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

İnsan müzelerinden, kent üzerine uzmanlaşan, kentin ve kentlinin sürekli değişen dünya içindeki kimlik arayışlarına cevap olarak da kent müzeleri doğmuştur. Bu doğrultuda kent müzelerinin misyonlarının, çağdaş müzecilik anlayışı içerisindeki durumunun analizi araştırılacaktır. Günümüzde müzeler, çağdaş müzecilik anlayışı konulara göre farklılıklar göstermektedir.

3.1.3. Kent Müzeleri'nin Önemi ve Yaygınlaşması

"Kent kelimesinin sözlük anlamı başta tecim, işleyim, yönetim ve eğitim olmak üzere çeşitli görevleri bir araya toplayan ve bu görevlerden daha egemen olanına göre yaşam biçimi ve çevresine etkileri bakımından ayrımlı büyük yerleşim özeğidir. (BSTS / Coğrafya Terimleri Sözlüğü, 1980).

Kent bilim terimleri sözlüğünde ise, "sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun, yerleşme, barınma, gidiş geliş, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi gereksinmelerinin karşılandığı, nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşme birimi" olarak tariflenmektedir. (BSTS/ Kent Bilim Terimleri Sözlüğü, 1980).

Genel anlamıyla kentler geniş, sınırları olmayan ve yoğun ilişki ağlarının ortasına yer alan ülkelerinin en önemli yapı taşları durumundadır. Özellikle gelişmiş metropol kentler çok farklı katmanı bir arada muhafaza etmesi ve günden güne artan bir çeşitlilikle genleşiyorlar. Çok kültürlülük talepleriyle göç ve nüfus kaymaları gerçeğinin giderek artan ölçüde etnik çatışmayla, kültürcü ırkçılıklarla ve genel olarak yeniden dirilen milliyetçilik ve yabancı düşmanlığıyla çarpıştığı bir ortamla karşı karşıya olduğumuzu söyler (Huyssen, 2006: 259–296).

XX. yüzyıl ile birlikte bireyselliğini ilan eden tüm azınlıklar, kendilerini ifade edebilecekleri ortamları bulmaya çalışmaktadırlar. Kent içinde zaman zaman ciddi Şekilde ayrılıkların oluştuğu bu gruplar arasındaki iletişimi sağlayabilmek adına kent kimliğini ve kentlilik bilincini geliştiren, kentte yaşayan değişik gruplar arasında karşılıklı anlayış, saygı ve ortak yaşam

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

kültürünü güçlendiren iletişim, eğitim, araştırma, koruma ve kültür merkezlerinin gerekliliği yadsınmamalıdır.

Kentlilerin tarihi mirasın korumasında aktif rol almasını sağlayan, kentin sorunlarına çözüm bulma kapasitesini arttıran ve demokratik bir biçimde tartışılıp belirlenmiş kentsel gelişme perspektiflerinin gerçekleşmesine katkıda bulunan, kentin bir bütün olarak ve derinliğine tanıtımına yardımcı olan kurum ve kuruluşlara kent planlamasında önemli bir yer verilmelidir (Silier, 2007).

3.1.4. Kent Müzelerinin Hedefleri

Kent müzelerinin en önemli amacı kent içinde zamanla kaybolan kent belleğini canlı tutmaktır. Kentler de canlı nesneler olarak tanımlanırlar. Doğarlar, yaşarlar, büyürler, çoğalırlar, eskirler. Kentler kimi zaman yok olur, yapılanır, var olur ve bu döngü içerisinde insan yaşamının devamlılığıyla gelişir ve değişir. Dolayısıyla kent kentlisiyle anlam kazanmaktadır. Kent müzeleri de bu sürekliliğe adapte olabilmeli ve değişimlere ayak uydurabilmelidir (Huyssen, 2006: 259–296).

Modern bir müze kurumunun, dünya kültürlerinin, izleyicinin bakışı ile belleğinde birleşecek, birbirine karışacak ve birlikte yaşayacak heterojenlerini, hatta bağımsızlıklarını karşı karşıya getirip sergiledikleri bir alan sunması gerektiğini ifade etmektedir. Kent müzelerinin hedefi de tüm modern müze yapılarından beklediği demokratik alanı oluşturarak, kenti oluşturan tüm bu farklı katmanları kentlisiyle buluşturmaktır (Huyssen, 2006: 259–296).

Kent müzeleri, kentsel bellek üzerinden, ortak yaşam bilincini, anı ve hikâyeleri canlandırmayı, barısı, saygıyı ve sevgiyi sağlayabilmeyi hedefler. Kent müzelerinin rolü tüm farklı etnik, dinsel, dilsel, kültürel farklılıklar arasında iletişim kurabilmeyi amaçlarlar. Rant sağlayacak reklamlar yapmazlar, kentteki yaşamı sanatsallaştırıp sadece belirli bir kitleye açmazlar. Misyonunu ve hedefini net bir şekilde belirlemiş, başarılı kent müzeleri içi boş imgeler sunmaz ve kent tarihini sadece bir tanıtım aracı olarak kullanmaz (Perouse, 2008: 105–109).

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Kent Müzeleri kaybolan anıları ortaya severlerle birlikte çıkarırlar. Katılımcılarını pasif değil, aktif katılımcı olarak teşvik ederler. Bazen gönüllü katılımcıların duyuru platformları gibi çalışırlar, sadece sergileme odaklı değil kentin sorunlarının da tartışıldığı özgür bir ortam sunmayı amaçlarlar. Uzun süreli ya da kısa süreli sergiler, eğitim seminerleri, film gösterimler veya düzenlenen buluşma günleriyle kentlilerin bir araya gelip, çok yönlü bir kültür paylaşım yapısı olarak çalışırlar.

Hebditch'e göre kent müzelerinin:

• Her tür kitle ve farklı topluluklara değinmesi – herkese açık olması,

• Hiç bir şeyi atlamadan toplaması ve araştırması,

• Farklı disiplinlerden uzmanlarla birlikte ve dayanışma içinde çalışması,

• Müşteri odaklı olması,

• Sorumluluk duygusu taşıması,

• Profesyonel iş ahlakına sahip olması,

• Çalışanlarının yetenekli ve tarafsız olması,

• Kentin diğer müzelerini organize edici, merkezi bir görev üstlenmesi gerekmektedir (Hebditch, 2008: 39–48).

Başka bir görüş; "Kent müzelerini, kenti oluşturan tüm farklı kimliklerin, onu var eden farklı dokularının, tarihsel süreçlerinin, konumunun ve çevresel ilişkilerinin, yaşam biçimindeki veya düzenindeki değişim ve gelişmelerin araştırılması, belgelenmesi, toplanması, değerlendirilmesi ve tüm bu verileri gerek kentliler gerekse kent dışından kişilerle paylaşmayı hedefleyen kurumlar olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda kent müzelerinin topluma karşı sorumluluğunu belirterek, kentin yaşam kalitesinin yükseltmek ve bilgi erişimi kolaylaştırarak kentliyi bilinçlendirmeyi hedefler. Özellikle kent müzeleri kentin farklı özelliklerini önerici projelerle ve katılımcı bir anlayışı ile çözüm üretici bir rol üstlendiklerini belirtir" (Danacıoğlu, 2010).

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

4. DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1. BUTİK MÜZE

Türkiye'de müzecilik yıllardır hiç bitmeyen bir tartışma konusu, bu tartışmalara konu olan çoğu müze devlet kontrolünde olan müzelerdir. Butik Müzeler ise kentte ortak yaşam kültürünü güçlendiren, kültür mirasının korunmasında aktif rol oynayan, kentin tanıtımına yardımcı olan eğitim ve kültür merkezleri olarak yapılanır. Sergiler yanında arşiv ve kütüphaneler, düzenledikleri kurs ve konferanslar, yaptıkları yayınlar gibi etkinliklerle bu işlevlerini yerine getiriyorlar. Butik Müzeler geçici sergilerle dinamik birer kültür merkezi, ilgili oldukları alanlarda güncel tartışmalar örgütleyen, geniş bir gönüllü ve katılımcı ağına sahip kurumlar olarak;

1. Toplumun her kesiminin eğitiminde önemli rol oynar.
2. Kentliler için düzenledikleri konferans, şenlik, kent turu benzeri etkinliklerle kentlilerin kentlerini daha iyi tanımalarını sağlar.
3. Kentin maddi mirası yanı sıra manevi mirasına da sahip çıkıyorlar.
4. Kentin kültür mirası envanterlerini hazırlıyorlar.
5. Aile albümleri, sözlü tarih görüşmeleri yapıyorlar.
6. Kentle ilgili sorunlarda tartışma ortamı sağlıyorlar.
7. Eşya odaklı müzeler yerini insan odaklı müzeler alıyor.
8. İnteraktif sunum teknikleriyle pasif ziyaretçiler yerini aktif ziyaretçiler alıyor.

Bahsedilen konular için; Araştırmacılara imkân sağlıyorlar ve Akademisyenlerle birlikte çalışıyorlar. Kendi oluşturdukları bilim kurulunun belirlenen hedefler doğrultusunda müze vizyon ve misyonu gereği sergilenen eserlerin konsepti, Müze mekanlarının programlanarak uygun hacimlerde ne tür düzenlemelerin yapılabileceği çalışmalarını yürütmektedirler.

Butik müzelerin sergileme alanlarında müze korumasında olan eserler nitelik ve nicelik açısından değerlendirilip konseptine göre özel tasarım olan vitrinlerde sergileme yapılmaktadır. Eserler konu, önem ve müzelerde yer alma durumlarına göre süreli olarak sergileme yöntemleri kullanılmaktadır.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Türkiye de Butik müzeciliğin başka bir yönü de Türk sanat ve edebiyat dünyasında silinmez izler bırakan sanatçıların kendi adlarını taşıyan müze evler, büyük ustaların hatıralarını, çalışmalarını ve günlük yaşamlarını gelecek kuşaklara taşıyor. Herkesin unuttuğu özel, küçük müzelerin bize en güzel örneklerinden Orhan Pamuk "Masumiyet Müzesi",Cihangir'de Orhan Kemal Müzesi, Zeki Müren Müzesi, Barış Manço Müzesi bunlardan bazılarıdır.

4.1.1. Masumiyet Müzesi

Orhan Pamuk'un hem yazdığı bir roman hem de yaptığı bir müzedir. Pamuk 1990'lardan itibaren romanı ve müzeyi baştan beri birlikte düşündü. 1974 ile 2000'lerin başı arasında geçen aşk romanı, biri zengin diğeri orta halli iki aile üzerinden geçmişe dönüşler ve hatıralarla birlikte 1950–2000 arası İstanbul hayatını anlatıyor. "Müzenin yeri için Sultanahmet ile Galata'da dolaştıktan sonra Pamuk, Çukurcuma'da müzeyi açmaya karar verdi. Avrupa ve Asya'da birçok müze gezen yazar, İstanbul Çukurcuma'da yıllar önce aldığı binanın restorasyonunu Türk mimarlar İhsan Bilgin, Cem Yücel ve Alman mimar Gregor Sunder-Plassmann" yaptı.

Resim 33: Masumiyet Müzesi Binası, Çukurcuma, 2012

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Resim 34: Sergilenen eserler 1950–2000 arası İstanbul hayatından toplanan eşyalar

“Müzede ise romanda anlatılan kahramanların kullandığı, giydiği, işittiği, gördüğü, biriktirdiği, hayal ettiği şeyler dikkatle düzenlenmiş kutu ve vitrinlerde sergileniyor. Müzeden zevk almak için romanı okumaya gerek yok. Tıpkı romandan zevk almak için müzeyi gezmeye gerek olmadığı gibi. Ama romanı okuyanlar, müzenin çeşit çeşit anlamını daha iyi kavrayacakları gibi, müzeyi gezenler de, romanı okurken fark etmedikleri pek çok şeyi görecekler. Roman 2008 yılında yayımlandı, müze ise 2012 baharında açıldı.

Resim 35: Masumiyet Müzesi

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Masumiyet Müzesi Sesli Rehberi Orhan Pamuk'un sesinden Türkçe ve Pamuk'un yanı sıra müzisyen Richard Hamer ve British Council desteği ile British Council Bölgesel Sanat Direktörü Gregory Nash'in sesinden İngilizce olarak hazırlandı.

İngiliz Financial Times gazetesinde ünlü sanat tarihçisi Simon Schama'nın "dünyadaki en güçlü, en güzel, en insani ve en etkileyici çağdaş sanat eseri!" olarak tanımladığı Masumiyet Müzesi'ne gelen ziyaretçiler, sesli rehber ile Orhan Pamuk'un müze hakkında aktardığı yeni bilgileri Pamuk'un kendi sesinden dinleyebilecekler. Ayrıca sesli rehberde yer alacak sesler arasında müzenin seslerini tasarlayan ve yerleştiren Cevdet Erek'in müze için düzenlediği sesleri ve Nil Karaibrahimgil'in 'İlk Türk Meyveli Gazozu' kutusu için bestelediği Meltem Gazozu şarkısı da bulunuyor. Özellikle müzeyi gezmek için Masumiyet Müzesi romanını okumayı bekleyenler için kaçırılmayacak bir fırsat " (Masumiyet müzesi, 2015).

4.1.2. Kapadokya Sanat ve Tarih Müzesi

Ürgüp'e 5 km mesafedeki Mustafapaşa'da (Sinasos) 150 yıllık tarihi bir konakta hizmet veriyor. Kültür Bakanlığı'na bağlı alan Kapadokya Müzesi, Kapadokya'da mutlaka görülmesi gereken müzelerden biridir. Muhteşem tarihi konak, Kapadokya tarihine ve kültürüne ışık tutuyor. Müzede, Türkiye'den ve dünya ülkelerinden el yapımı nadide bebekler, özgün dekor ve kostümleriyle sergileniyor.

Türkiye'nin bu ilk özel el yapımı bebek müzesinde, 2000'i aşkın eser, ziyaretçileri sanat, kültür ve tarihte keşif dolu nostaljik bir yolculuğa çıkarıyor. Müzedeki el yapımı bebek koleksiyonu tarihsel olarak, efsaneler ve destanlarla başlayıp, Cumhuriyet dönemine kadar geliyor.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Resim 36: Kapadokya Sanat ve Tarih Müzesi, Nevşehir, 2010

Resim 37: Türk tarihinin destanlardan ve efsanelerden Cumhuriyet Dönemine kadar olan geçmişini canlandıran kompozisyonlar

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

“Müze’de bir yandan Yunus Emre, Nasreddin Hoca, Mevlana, Karacaoğlan, Köroğlu, Dede Korkut, Âşık Veysel, Hacı Bektaşi Veli, Cihan Pehlivanı Koca Yusuf gibi tarihe malolmuş isimlerin dekorlu kompozisyonlarıyla geçmişe yolculuk yaparken, öte yandan Osmanlı esnafları, saraylı kadınlar arasında dolaşacak, İstanbul tulumbacılarının "yangın var” sesleri arasında koşacak, macuncu, oyuncakçı, yorgancı, bezirgan, şerbetçi gibi kimi sokak satıcılarını kendi çocukluğunuzdan hatırlayacaksınız. Müzede, el yapımı bebeklerin gelenek-görenekleri yansıtma, farklı kültürleri kaynaştırma ve tarihi kişi ve olayları görsel olarak anlatma gücüne tanık olacaksınız.

Müzede, Kapadokya'nın zengin kültürel mirasının en iyi örneklerini görebilirsiniz. Bölgedeki tarihi konaklar içinde en iyi korunmuş mimari yapılardan biri olan Müzede, dönemin ressamı Kostas Meletiyadis’in yaptığı duvar resimlerinin yanı sıra, yıldız pencereleri, tandır, iç avlu, ahşap işlemeli renkli kapı, dolap ve sedirler, taka ve nişlerdeki özel taş işlemeleri, şerbetlik, yüklük, kemer odalarıyla, ziyaretçilere kültürel ve tarihi açıdan benzersiz bir görsel şölen sunuyor”.

4.1.3. Orhan Kemal Müzesi

Orhan Kemal Müzesi, Orhan Kemal Kültür Sanat Koordinatörlüğü`nün katkılarıyla açılmıştır. Müzede değerli yazarımızın çoğu Ara Güler tarafından çekilmiş özel yaşamıyla ilgili 70 fotoğrafı, ailesiyle ilgili fotoğrafları, kitaplarının orijinal ilk baskıları, özel mektupları, hakkındaki yazılar, makaleler ve doktora tezleri, çalışma odası, yazarın kullandığı özel eşyaları ve öldüğünde yüzünden alınan yüz kalıbı gibi çeşitli materyaller bulunmaktadır. Üç katlı binada ayrıca kitaplık ve İkbal Kahvesi adlı kafe de bulunuyor.

Resim 38: Özer, Orhan Kemalin oğluna ait bina,1. Kat Orhan Kemal Müzesi, 2010

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

"Öykü ve romanlarıyla Beyoğlu'nu bizlere sunan, duygularımızı harekete geçiren Orhan Kemal'in anısını yaşatmak isteyen oğlu Işık Öğütçü'nün kurduğu Orhan Kemal Müzesi, bu büyük yazarı yakından tanımak için harika bir imkân. 2000 yılında açılan müze, üç bölümden oluşuyor. 70 adet çeşitli fotoğrafının yer aldığı duvarlarda, dört ayrı vitrinde kitaplarının ilk basımları, yurtdışında basılan kitapları, kullandığı küçük eşyaların sergilendiği vitrin ve babası Abdülkadir Kemali Bey ile ilgili dokümanların, ilk meclis tarafından verilen mavzer, istiklal Madalyası'nın sergilendiği köşe müzenin önemli değerlerinden.

Çalışma odasında ise masası, daktilosu, kitaplıklar ve kitapları, yatağı, yatağının üzerindeki öldüğü gün yüzünden alınan maske de müzede görülecekler arasında. Müze gezinizin sonunda, yine müzeye dâhil olan ikbal Kahve'sinde bir kahve içtikten sonra yazarın kitaplarını, hediyelik eşyaları, CD, VCD, poster satın alabileceğiniz, Orhan Kemal Kitap Mağazası'nı dolaşmanızı tavsiye ederiz" (Öğüt, 2009).

Resim 39: Orhan Kemal, Ölüm maskı, 1970

4.1.4. Ümran Baradan Oyun ve Oyuncak Müzesi

Ümran Baradan Oyun ve Oyuncak Müzesi, dünyaca ünlü değerli seramik sanatçısı Ümran Baradan' ın dünyanın çeşitli ülkelerinden edindiği oyuncakların ve düzenlediği yarışmalarda derece kazanan yetenekli çocukların yaptığı eserlerin yanında; şair, yazar ve İstanbul Oyuncak Müzesi kurucusu Sunay Akın' n katkılarıyla 1850' i yıllardan 1970' lere kadar gelen tarihsel dönemde; teneke, tahta, kağıt ve plastik malzemelerden üretilmiş dünya tarihinin en önemli oyuncaklarını bünyesinde barındırmaktadır.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Resim 40: Türkiye'nin İlk Oyuncak Müzesi, Ümran Baradan Oyun ve Oyuncak Müzesi, İzmir, 2010

Konak Belediyesine bağlı müze İzmir halkının desteğiyle oluşturulmuş "İzmirlilerin Oyuncakları" köşemizi ilgiyle izlerken Anadolu oyun ve oyuncaklarının maketlerinden oluşan "Maket Oyun ve Oyuncaklar" bölümünde çağlar boyunca oynanan oyunlar sergilenmektedir.

Resim 41: 1930 ABD yapımı bebek, Ümran Baradan Oyuncak Müzesi arşivi, 2010

Müze koleksiyonunun çoğunluğunu antika oyuncaklar oluşturmaktadır. Sergilenen oyuncaklar, dünyada ve Türkiye'de müzayedelerden ve antikacılardan toplanan oyuncaklar ile Ümran Baradan'ın

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

özel koleksiyonudur. 1000'in üzerinde oyuncağın bulunduğu müzemizde 1800'lü yıllara ait oyuncaklar da sergilenmektedir**.**

Resim 42: Ümran Baradan Oyun ve Oyuncak Müzesi, Sergi Salonu

Kukla tiyatrosu, Karagöz ve Hacivat gölge oyunu ve atölyesi yanında çocuklar için eğlenceli ve öğretici zaman geçirmeleri için pek çok etkinlik düzenlemektedir.

Resim 43: Karagöz Ve Hacivat Figürlerinin Yapımı Ve Oynatımı

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

4.1.5. Radyo ve Demokrasi Müzesi

Konak'ın tarihi Basmane semtinde yer alan ve duvarlarını kaplayan sarmaşıkların oluşturduğu görüntü nedeniyle Sarmaşıklı Ev olarak bilinen tarihi yapı, Konak Belediyesi tarafından satın alınarak aslına uygun şekilde restore edildi. Kentin kültürüne kazandırılan tarihi bina 5 Aralık 2013 tarihinde Radyo ve Demokrasi Müzesi olarak hizmete açılan butik bir müzedir.

Resim 44: Radyo ve Demokrasi Müzesi, Sarmaşıklı ev, 2013

İki kattan oluşan müze koleksiyonunda vatandaşların bağışladığı 120 radyo dönemlerine göre kategorize edilerek izlenime sunuluyor. 1921–1939, 1939–1945, 1945–1964, 1964–1980, 1980–2002 ve sonrası olarak devam eden yılların radyo ve yayınlarının yer aldığı müzede plak ve pikaplar da yer alıyor. Dönemlere ait odalarda interaktif radyolardan siyasi liderlerin döneme damgasını vurmuş konuşmalarını ve hit olmuş müzikleri dinlemek mümkün.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Resim 45: Radyo Ve Demokrasi Müzesi, Sergi Salonu, 1921–1939, 1939–1945, 1945–1964 Yıllarına Ait Radyolar

Sergi odaları salonlarında 1945–1964 yıllarını kapsayan dönemde Atatürk'ün 10. yıl ve meclis konuşması dinlerken, Adnan Menderes'in Yassı Ada savunmasını, 1964-1980'li yılları kapsayan odada Deniz Gezmiş'in mahkeme savunması, Kenan Evren'in darbe konuşması, Beatles, Semiha Yankı gibi döneme damgasını vuran kişilerin, olayların ve şarkılar radyolardan dinlenebiliyor. 1970'li yıllarda İzmir Belediyesi'nde, daha sonra da Konak'ta kullanılan iki ses kayıt cihazı ile bir posta pulu makinesi de yeni nesiller için müzede sergileniyor.

Resim 46: Radyo ve Demokrasi Müzesi, Sergi salonu, Canlandırma, 2013

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

4.1.6. Neşe ve Karikatür Müzesi

Konak Belediyesine bağışlanan aslına uygun bir şekilde onarılan eski köşk Alsancak' ta 20 Ocak 2011 tarihinde ilk sergisi olan "Akdeniz Neşesi" ile tüm Akdeniz'e kapılarını Neşe ve Karikatür Müzesi olarak hizmete açılmıştır. Yapı, zemin, ara ve 1. Kat ve bahçeden oluşmaktadır. Müzemiz mizahın ulaşabildiği tüm bireylerin, 7'den 77'ye herkesin izleyebileceği, keyif alacağı ve neşeleneceği bir müze olarak tasarlanmıştır.

Resim 47: Neşe ve Karikatür Müzesi, Alsancak, 2011

"Mizahın en az "eleştirel" gücü kadar, "barışçıl" yani "birleştirici" gücünü de öne çıkarmak ve neşeli bir kültür kurumu yaratabilmek en önemli amacımızdır. İzmir'in, Türkiye'nin ve özellikle de Akdeniz'in görsel alandaki mizahi birikimini değerlendirmek, seçkin örneklerini saklayarak korumak, gelecek kuşaklara ulaştırmak ve bunu yerelden evrensele uzanan bir çizgide paylaşmayı amaçlamıştır" (Konak belediyesi, 2015).

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Resim 48: Neşe ve Karikatür Müzesi, Sergi Salonu, 2011

Koleksiyon eserler arasında Eflatun Nuri'ye ait orijinal Nasrettin Hoca Animasyonu ve kişisel çizim eşyaları, Güngör Kabakçıoğlu'na ait Çocuk Karikatürleri ve Niyazi Yoltaş'a ait daktilo gibi Türk karikatürünün önde gelen sanatçılarının eserleri ile birçok yerli yabancı karikatüristlerin orijinal eserleri dünya karikatür örneklerini en uygun koşullarda arşivlemektedir. Bahçe duvarlarında tanınmış yüzlerin portre karikatürleri devamlı sergilenmektedir. 1870 yıllarında Diyojen ile başlayan mizah dergisi arşivinden karagöz dergisi izleyicilerin sürekli beğenisine sunulmaktadır.

Resim 49: Neşe ve Karikatür Müzesi, Güngör Kabakcıoğlu, 1953

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Resim 50: Neşe ve Karikatür Müzesi, Eğitim Atölyeleri, 2011

Müze kütüphanesinde Türk ve dünya mizahını –görsel ve metinsel olarak– içeren kitap, albüm, katalog, broşür, dergi, plak, efemera gibi belgeleri ile araştırmacılara da katkı sağlamayı hedeflemektedir. Kütüphanede bugüne kadar yapılan ulusal ve uluslar arası yarışma albümleri ve katalogları, Türk Karikatür ustalarının karikatür albümleri ve dergiler yer almaktadır. Şair Eşref, Eflatun Nuri, Adile Naşit gibi İzmir'de yaşamış mizah sanatçılarının resimleri kütüphane anı köşesinde sergilenmektedir.

Resim 51: Neşe ve Karikatür Müzesi, Niyazi Yoltaş, Müze Arşivi, 1991

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

4.1.7. İzmir Mask Müzesi

Levanten kültürüne uygun olarak inşa edilen, Hüseyin İnal Öz tarafından bağışlanan tarihi bina restore edilerek Konak Belediyesi tarafından Türkiye'nin ilk Mask Müzesi olarak 10 Mayıs 2011 tarihinde Alsancak semtinde ziyaretçilere açılmıştır. Müzede Anadolu ve dünya kültürüne ait 300'ün üzerinde mask bulunmaktadır.

Resim 52: İzmir Mask Müzesi,19.YY, Cumbalı Sok. 2011

Resim 53: İzmir Mask Müzesi, Müze Bahçesi, 2011

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Müze, Anadolu ve Dünya Kültüründe, tiyatral ve dinsel törenlerde kullanılan maskları korumayı ve sergilemeyi amaçlar. Toplumun kültürel mirasını toplamak, korumak, eğitim amaçlı hizmete sunmak, bilimsel araştırmalara yardımcı olmak ve bunların tanıtımını yapmayı amaçlar. Müze koleksiyonu Müjdat Gezen, Ertuğrul Özkök, Hıfzı Topuz, Sunay Akın, Pervin Özdemir, Erdoğan Aşıcı, Serpil Birsin ve koleksiyoner bağışçılar tarafından sağlanan eserler ile kalıcı bir arşive sahiptir.

Resim 54: İzmir Mask Müzesi, Etnik Mask Salonu, Endonezya, Avustralya, Afrika bölgelerin kabile gruplarına ait masklar, 2011

Müzenin genel yapısı etnik masklardan oluşmaktadır. Sergilenen masklar dünyada ve Türkiye de topluluklar tarafından tiyatral, dinsel amaçla kullanılmış olup yöresel ağaç, kök boya ile yapılmıştır.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Resim 55: İzmir Mask Müzesi, Sergi Salonu, Dünya Maskları Sergisi, 2011

Anadolu Seçkisi Salonunda günümüzde ve Anadolu da törenlerde kullanılan “Kalo Gağan ve “Kose Geli” mask ve kostümleri sergilenmektedir. Müzemizde bu konuyla ilgili kostüm ve maskları, tanıtım belgeseliyle izleyicilere sunulmaktadır. Oluşturulan “Kalo Gağan Belgeseli”nin bilimsel araştırması Yıldırım Birsin, anlatımı Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanı Prof.Dr. Hüsnü Dokak tarafından yapılmıştır.

Resim 56: Kalo Gağan Belgesel Tanıtımı, Mask Müzesi Koleksiyonu, Mask ve Kostümler, 2012

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Kalo Gağan Maskı, Tunceli yöresinde yeni yılı karşılama şenliklerine verilen genel isimdir. Gağan Şenlikleri, yıllar içinde gelenekselleşerek günümüze kadar gelmiştir. Tunceli, Muş, Malatya, Elbistan, Sivas ve Kayseri'nin bazı yörelerinde yüzyıllardır süregelmiştir. Gağan Geleneği'nin ön önemli özelliği dayanışmayı, dostluğu ve sevgiyi ifade motifler taşımasıdır. Bir arada olmayı esas alan Gağan Geleneği, ilkel dönemin son aşamasıyla köleci topluma geçişin ilk dönemlerinden kalmadır. Yemek vermek, yemek şölenleri düzenlemek bu dönemlerin bir ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Resim 57: "Kalo Gağan", Doğu Anadolu, Mask Müzesi Koleksiyonu, 2011

Gağan Şenlikleri'nin baş aktörü Kalo Gağan'dır. Kalo Gağan gerek anlam gerekse özellik bakımından Hızır ve Noel Baba'ya benzer kişiliktir. Yardımsever ve barışçı özellikler taşır. Kalo, ihtiyar erkek anlamına gelmektedir.

Kose Geli Sümerlere değin uzanır, Sümer ve Akad mitolojisinde Tammuz veya Dumuzi, Antik Suriye mitolojisinde Adonis, Frig mitolojisinde Attis, Antik Yunanda tiyatro, şarap ve eğlence tanrısı Dionysos ve onun Roma imparotorluğundaki ismi Baccus olarak karşımıza çıkan bir kültürün Anadolu yansımasıdır. Ortak nokta değişmez, simgesel karakterler aracılığıyla doğanın canlanması, yeni yılın başlaması kutlanır.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Günümüzde Nevruz, Hıdırellez adıyla baharın ilk günlerinde kutlanan canlanış olayı, Antik Yunan'da Dionysos bayramı ve Anthesteria (çiçek bayramı) adıyla kutlanmakta idi. M.Ö.6. yüzyılda antik yunan tiyatrosunda sistematik bir hale gelen tragedya ve komedya Türkiye de bu törenlerde doğmuştur. Kose, damat gelin, dengbej ve iki koruyucu karakterlerden oluşup kose bütün bir yılı temsil eder.

Resim 58: Pervin Özdemir Seramik Atölyesi, Dramatik Köylü Oyunları Maskları Serisi, Anadolu Maskları Sergi Salonu, 2014

Çocuk Maskları bölümünde Sunay Akın Çocuk Maskları, Hulk, Maradona, Robot Mask, Türk bakkalların da satılan kâğıt masklar koleksiyonu yer almaktadır. Oyunlarda çocukların canlandırdıkları karakterler de kullanılan yüze takılan plastik masklardır.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

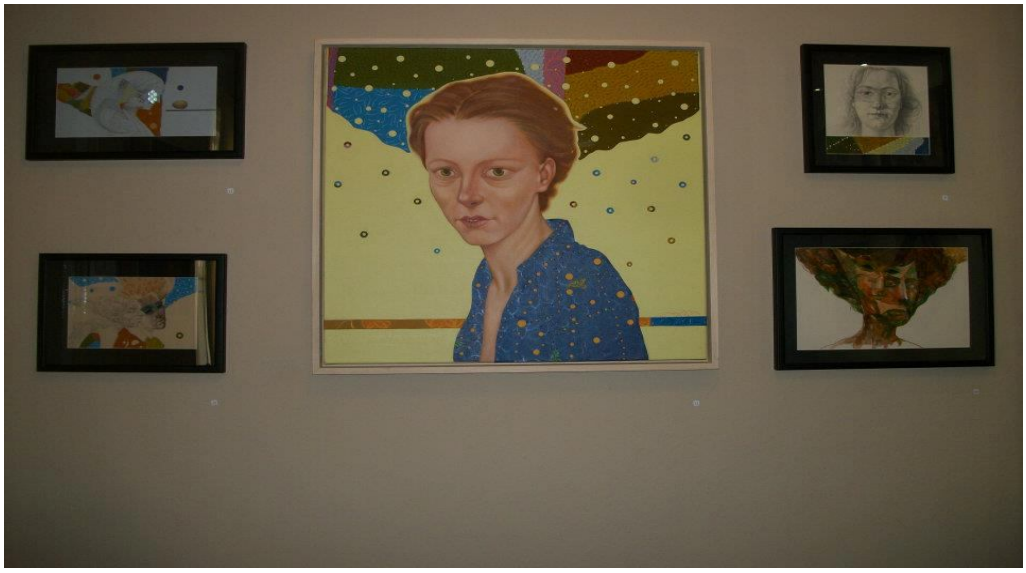
Resim 59: Sunay Akın Çocuk Maskları Koleksiyon Bölümü, 2011

İz Bırakanlar Salonunda dünyada ve ülkemizde tanınmış kişilerin masklarından oluşur. Sergilenen masklar Polyester malzemeyle yapılıp üzerine bronz patine tozuyla çalışılmıştır.

Sergilenen Masklardan bazıları, İsmet İnönü, Bülent Ecevit, Metin Oktay, Necip Fazıl Kısakürek, Mehmet Akif Ersoy, Manisa Tarzanı, Atilla İlhan, Deniz Gezmiş, Âşık Veysel, Dario Moreno, Müjdat Gezen, Uğur Dündar, Mao Zetung, Homeros, Troçki, Victor Hugo'nun masklarıdır. Bu kategorideki masklar; Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Heykel Bölümü Öğretim Görevlileri tarafından çalışılmıştır. Ayrıca Ölüm maskları bölümünde ise orijinal boyutlardaki Aziz Nesin ve Tevfik Fikret maskı yer almaktadır.

Geçici Sergi Salonunda müze koleksiyonuna farklı sanat alanlarından yapılmış işler kazandırılarak ünlü sanatçıların müze sergilerinde yer alması sağlanmaktadır. Şimdiye kadar bu salonumuzda pek çok ulusal ve uluslararası çağdaş sanatçının eserleri sergilendi ve sergilenmeye devam ediyor.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Resim 60: Geçici Sergi Salonu, "Yüz-Mask" Resim Sergisi, Yrd. Doç. Dr. Nedret Yaşar, 2011

Resim 61: Geçici Sergi Salonu,"Tiyatro Mask" Tasarım Sergisi, Yrd. Doç. Dr. Ebru Corsini, 2012

Subye Kabukları Mask Koleksiyonu İkinci katta sahanlığa yakın bölümdedir. Erdoğan Aşıcı koleksiyonu maskları sergilenmektedir. Ana maddesi sübye denilen mürekkep balığı işlenerek insana dair duygu ifade ve mimiklerin oluşturulduğu özel tasarlanmış masklar sergisinde yer almaktadır.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Resim 62: Erdoğan Aşıcı Subye Kabukları Koleksiyonu, 2011

Müzede bireylerin kendilerini sanat aracılığı ile ifade etmelerini, yeteneklerini geliştirmelerini, edindikleri bilgi ve becerilerle ekonomik yaşamlarına katkı sağlayacak olanaklar sunması amacıyla Mask Atölyesi, Seramik Mask Atölyesi, Deri Mask Atölyesi, Geri Dönüşüm Atölyesi, Sanat ve Tasarım Atölyeleri yaşama geçirilmiştir.

Resim 63: Çakabey Koleji, Müze Gezisi, 2015

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

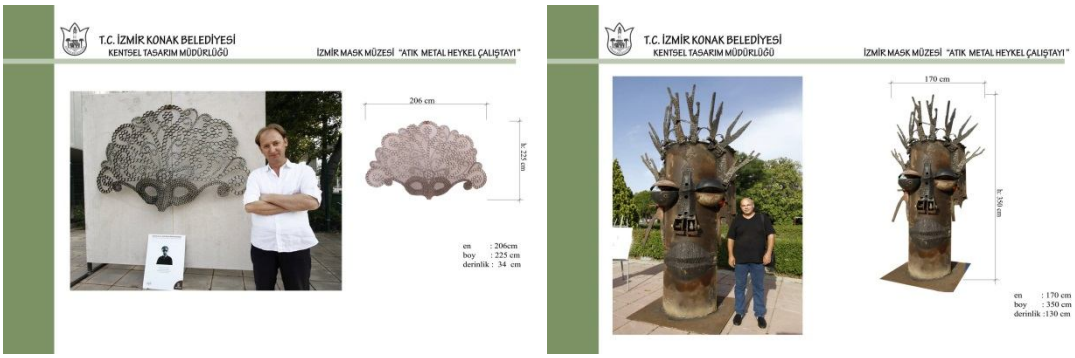
Resim 64: Mask Atölyesi, Dekoratif Mask Yapımı, Karşıyaka İlköğretim Okulu Öğrencileri, 2009

Aynı zamanda yaşam boyu eğitimi amaçlayan müze programları tüm yaş gruplarına göre planlar. Etkinlikler yılın her ayı programlanarak workshop, söyleyişi ve görsel sunumlar şeklinde yapılmaktadır.

Resim 65: Geri Dönüşüm Mask Atölyesi, Yrd. Doç.Dr. Ebru Corsini ile Uygulmalı Mask Yapımı, 2013

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Resim 66: Mask Müzesi Uluslararası Atık Metal Mask Çalıştayı, İzmir Fuar Resim Heykel Müzesi Kültürpark önü, İzmir, 2013

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

SONUÇ

Türkiye'de müzeciliğin kurumsallaşması Osmanlının son dönemlerinde İstanbul Arkeoloji Müzesi'nin kurulması ile başladı. Bu süreç Cumhuriyet dönemi müzecilik ile beraber Ankara ve İzmir Arkeoloji Müzelerinin kurulmasıyla devam etmiştir. Farklı alanda kurumsal müzelerin açılması ile günümüze kadar gelmiştir. Cumhuriyet döneminde kurulmuş olan ve günümüzde de hala çok önemli yeri olan müzeler bir nevi tarihi koruyan kollayan kurumlardır diyebiliriz. Geçmişimize sahip çıkarak, koruyarak, yarınlara varabilir ve geleceğe sağlam temellerle ilerlenebilir.

Kent müzelerini bir kentin sorunlarına ışık tutabildiği gibi, hiç kimseyi dışlamadan, kamuoyunun memnuniyeti ve eğitimi için çalışan kurumlar olarak tanımlamaktadır (Hebditch, 2008: 39–48).

Kentlerdeki butik müzeler kentsel barışın sağlanmasında büyük rol oynamaktadır. Yaşayan kentin müzeleri, sürekli kentlisiyle birlikte şekillenmekte, birçok gönüllü müze severin, katılımcının, farklı disiplinlerden uzmanların ortak ürünü oldukları takdirde başarılı olabilmektedirler.

"İnsan kapasitesi sabit değildir" ve XXI. yüzyılın hızla gelişen teknolojileri ve koşulları içerisinde, takip edilmesi güç bir hızla değişmektedir (Tekeli, 2001). Butik Müze fikri ile oluşturulan proje müzelerin sıkıcı imajını kırmış, merak ile ziyaret edilen ve ziyaretçilerin tanıdık olmadıkları bir müze anlayışı gündeme gelmiştir. Müze denilince, aklımıza sadece eser yığını değil müze konseptine uygun farklı bir sergi tasarımı geliyor. Sürekli aktif olan, sanat etkinliğinde bulunan bir mekânın var olduğunu biliyoruz.

Sanat ve sanatçı ile halkı birbirine kavuşturan Butik Müzeler, faydalı bir bağ kurma aracı yaratmıştır. Müze her iki taraf için de farklı bir bakış açısı yaratmıştır. Ziyaretçi sanat eserine ve sanatçı ile tanışma fırsatı buluyor. Bünyesinde sadece eserler bulundurmayan, eğitime ve sanata önem gösteren kentine insanına faydalı olan bir müze var diyebiliyoruz.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Butik Müzeler sadece sergileme yapmıyor, aynı zamanda geleneği, moderni, eğitimi, sanatı ve iş imkânlarını bir arada bizlere sunuyor. Atölyelere katılan gruplar proje çalışmaları ile çağdaş sanat tekniklerini uygulama fırsatı yakalamaktalar. Halen devam etmekte olan birçok proje gelecekte müze atölyelerinde yapılacaktır. Bu projeler sayesinde ziyaretçiler, kursiyerler sanat yapma fırsatı hem de kazanç elde etme fırsatı sağlayacaklardır. Atölyelerde yetişen birçok kursiyer kendi atölyelerini açarak öğrendikleri bilgileri devam ettirecekler ve yeni öğrenciler yetiştireceklerdir.

Kent müzelerini; "toplumun ortak bilinçaltını ve ortak psikolojisini dolduracak bir bellek" olarak tanımlamaktadır. Çalışma kapsamında da, kent içindeki empati, duyarlılık, farkındalık sezgilerinin, ve ortak belleğin oluşturulmasının, kentli arasındaki ilişki ve paylaşımın arttırılmasıyla sağlanabileceği savunulmakta, bu bağlamda da kent müzelerinin alternatif bir cevap olması düşüncesi vurgulanmaktadır (Madra, 2009: 3–21).

Butik müzelerin birincil hedefi kenti kentlisine tanıtmak, kentlinin de katılımıyla demokratik ve canlı bir bellek merkezi oluşturmaktır. Bu müzeler, belirlenmiş bir kimlik aşılamadan, kentli ile mutlak yenilenir, "yerellik" olgusu üzerinden sürekli biçimlenirler. Bu nedenle kenti var eden ve sürekli dönüşen tüm bu farklı katmanların karşılıklı iletişimini sağlamak ancak katılımcının varlığıyla başarılabilir. Çünkü müzenin ele aldığı konular kullanıcısıyla beraber şekillenen olgulardır.

Butik müzelerin etkilendiği, klasik müzeciliğin obje odaklı yaklaşımına yenilik getiren, insan odaklı ve paylaşımcı çağdaş müzecilik anlayışını ileri götürerek, kent müzelerinin nasıl kullanılabileceği üzerine bir düşünce önerisi yapılmıştır. Mekân kurgusu ve kent içindeki bağlamı üzerinden, kentlinin yaşadığı çevreyi yansıtan bu kurumlarla temasını arttıracak ve esnek bir fiziksel yapı önerisi üzerinde durulmaktadır. Müze profesyoneli ile katılımcının iletişimini arttırarak hem müze hem de kentli arasında karşılıklı bir etkileşimin yaşanacağı düşünülmektedir. Türkiye de butik müze çalışmalarına yeni bir perspektif getirilerek, ülkemizdeki her anlamda geri kalmış müzecilik anlayışına ivme kazandırabileceğine inanılmaktadır.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

KAYNAKÇA

Altuner, H., *Türkiye de Sanat Tarihi ve Cumhuriyetten Günümüze Sanat Tarihi Eğitimi,* Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6(2), s: 156–167, 2007.

Artun, A., 2006, *İskenderiye'nin Mirası, Müze ve Modernlik Tarih Sahneleri – Sanat Müzeleri I,* s: 13–17, iletişim Yayınları, İstanbul.

Artun, A., 2006a, Koleksiyon Tutkusu ve Tanrılar, Müze ve Modernlik Tarih Sahneleri – Sanat Müzeleri I, s: 18–23, İletişim Yayınları, İstanbul.

Atagök, T., 2009: Tomur Atagök ve Yusuf Taktak 2 Kasım 2007, *Çağdaş Sanat Konuşmaları 4 Koleksiyon, Koleksiyonerlik ve Müzecilik*, s: 37-50, Ed. Çalıkoğlu, L., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Atasoy, S., 1994: *"Çağdaş Müzecilik Anlayışı ve Türk Müzeciliği" Anons Plastik sanatlar Dergisi,* 41-42, s. 38-39.

Balcıoğlu, E. M., (2009), Müzelerde Yeni Eğilimler, Antalya Kent Müzesi Projesi Yayınları, Antalya.

Bilgin, G., 2010: İstanbul Müzeleri, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.g. Yayınları, İstanbul.

Cezar, M., 1971, Sanatta Batı'ya açılış ve Osman Hamdi, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

Danacıoğlu, E., 2010, Geçmişin İzleri Yanıbaşımızdaki Tarih İçin Bir Kılavuz, 2. Basım, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

Demir, C., 2001, s. 3, Müzelerde Çağdaş Pazarlama, Tunç ofset Ltd. Şti. İstanbul.

Erbay, F., 2009, *Müzelerin Teknolojiye Bağımlı Gelişmeleri, Müze Yönetimini Kurumsallaştırma Çabası*, s: 127-132, Mimarlık Vakfı Enstitüsü Yayınları, İstanbul.

Gerçek, F., 1999, *Türk Müzeciliği Türk Tarih Kurumu Basımevi* s. 78, Ankara.

Hebditch, M., 2008, *Gelişen Anlayış: Londra Kent Müzesi'nin Otuz Yılı, Kentler ve Kent Müzeler*i, s: 39-48, Ed. Silier, O., Tarih Vakfı Müzecilik Sergicilik Yayınları, Antalya.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Hobsbawm, E., (Çev. Alogan, Y.) 2009, *Kısa 20. Yüzyıl 1914- 1991 Aşırılıklar Çağı,* Everest Yayınları, İstanbul.

Huyssen, H., 2006, Bellek Yitiminden Kaçış: *Kitle iletişim Aracı Olarak Müze, Müze ve Eleştirel Düşünce Tarih Sahneleri – Sanat Müzeleri II*, s: 259-296, Ed. Artun, A., İletişim Yayınları, İstanbul.

İhtiyar, Melis Nur, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 20 Aralık 2010, s.13, İstanbul.

Karabıyık, A., 2004, Sanat Müzeciliği Kapsamında Türkiye'deki Müzecilik Hareketine Bir Bakış, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Kaya, Ş., Adıgüzel, H., 2007, Türkiye'de Müzecilik Yüz Müze Bin Eser , s. 798-804 , TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

Keleş, V., 2003, *Modern Müzecilik ve Türk Müzeciliği,* Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 2, 1-2, Erzurum.

Konukçu, İ., 2007, *Batıda ve Türkiye'de Sosyal Yaşam ile Şekillenen Koleksiyonlar ve Müzeciliğe Yansımaları*, s. 241–258, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Kayseri.

Madran, B., 2009, Sanat Tarihi, Müzecilik, Görsel Kültür, Antalya Kent Müzesi projesi Yayınları, Antalya.

Madran, B., 2009a: *Çağdaş Sanat Konuşmaları 4 Koleksiyon, Koleksiyonerlik ve Müzecilik*, s:63-85, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul

Merriman, N., 2000, Müzeler Koleksiyonlar İçin Mi, insanlar İçin Mi? İngiltere'de Müzelere Ulaşmada Artan Olanaklar Üzerine Son Gelişmeler, Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar, Küreselleşme ve Yerelleşme, s. 69-80, Ed. Kızılyaprak, Z. A., Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

Öz, T., 1948, Ahmet Fethi Paşa ve Müzeler, Milli Eğitim Basım Evi, s. 7, İstanbul.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Paykoç, F., Baykal, S., 2000, *Müze Pedagojisi: Kültür, İletişim ve Aktif Öğrenme Ortamı Olarak Müzelerin Etkinliğine İlişkin Bir Çalışma, Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar, Küreselleşme ve Yerelleşme,* s. 102-113, Ed. Kızılyaprak, Z. A., Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

Perouse, J. F., 2008: Kentsel Bellek ve Kent Müzeleri: *İstanbul Şehri Gözlem Merkezi Deneyimi, Kentler ve Kent Müzeleri*, s. 105-109, Ed. Silier, O., Tarih Vakfı Müzecilik Sergicilik Yayınları, Antalya.

Pomian, K., 2000*, Çağdaş Tarih Yazımı ve Çağdaş Müzeler, Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar, Küreselleşme ve Yerelleşme*, s. 15-25, Ed. Kızılyaprak, Z. A., Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

Rona, Z., Müren, B., Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 1997, cilt II, s. 1323, Yem Yayınevi, İstanbul.

Savaş, A., 2009, Müze Mekanı ve Görsellik, Antalya Kent Müzesi Projesi Yayınları, Antalya.

Shaw, W. M. K., 2004, *Osmanlı Müzeciliği Müzeleri*, Arkeoloji ve Tarihin Görselleştirilmesi, İletişim Yayıncılık, İstanbul.

Silier, O., 2007, *Kent Müzeleri ve Türkiye'de Kent Müzelerine Duyulan İhtiya*ç, Tarih Vakfı Müzeler ve Sergiler Bölümü, İstanbul.

Silier, O., 2007a: Kent Müzeleri ve Türkiye'de Kent Müzelerine Duyulan İhtiyaç, Tarih Vakfı Müzeler ve Sergiler Bölümü, İstanbul.

Uçar, N., 2011, "*İstanbul Modern Sanat Müzesi*", Artist Modern, Sayı: 24, s. 68, İstanbul.

Yaraş, ,1995, *Anadolu'da ilk Koleksiyonculuk ve Müzecilik Faaliyetleri*, II. Müzecilik Semineri, Bildiriler, Ed. İlik. M. Askeri Müze Yayınevi, s. 19–21, İstanbul.

Yücel, E. 1999, Türkiye'de *Müzecilik*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

ELEKTRONİK KAYNAKÇA

Türkiye de Müzecilik, http://namikkemalakay.blogcu.com/turkiye-de-muzecilik/6344119, (Erişim Tarihi: 25 Mart 2015).

Datassist / Değişim Yelpazesi, Dünya Gazetesi http://datassist.com.tr/hizmetler/ise-alim, (Erişim Tarihi: 24 Mart 2015).

(BSTS / Coğrafya Terimleri Sözlüğü, 1980)

Türkiye de Müzecilik, http://namikkemalakay.blogcu.com/turkiye-de-muzecilik/6344119, (Erişim Tarihi: 25 Mart 2015).

http://tr.wikipedia.org/wiki, (Erişim tarihi: 20 Mart 2015).

Emre, E., 2014, Http://www.zaman.com.tr/cuma_turk-muzecilik-tarihi-burada-basladi_2244986.html, (Erişim tarihi : 20 Mart 2015).

Bayraktar, S., 2012, http://semrabayraktar.blogspot.com.tr/2012/11/ataturk-ve-arkeoloji.html, (Erişim tarihi: 22 Mart 2015).

Artun, A. , http://www.aliartun.com/content/detail/, (Erişim tarihi: 22 Mart 2015).

Ankara müzesi, http://blog.tomtomella.com/resim-heykel-muzesi-ankara, (Erişim tarihi: 22 Mart 2015).

Türkiye'de Özel Müzeler, www.kultur.gov.tr/TR/belge/1, (Erişim tarihi: 03 Mart 2012).

Sardbrek Hanım Müzesi, http://www.koc.com.tr/tr-tr/faaliyet-alanlari/sosyal-kulturel-faaliyet-alanlari/sadberk-hanim-muzesi, (Erişim tarihi: 22 Mart 2015).

Masumiyet Müzesi, http://tr.wikipedia.org/wiki/Masumiyet_M%C3%BCzesi, (Erişim tarihi: 23 Mart 2015).

Masumiyet Müzesi,http://www.timeoutistanbul.com/istanbulunritmi/780/masumiyet-muzesi/, (Erişim tarihi: 23 Mart 2015).

Masumiyet müzesi, http://tr.masumiyetmuzesi.org/page/seslirehber, (Erişim Tarihi: 24 Mart 2015).

Masumiyet müzesi, http://tr.masumiyetmuzesi.org/, (Erişim Tarihi: 24 Mart 2015).

Kapadokya Sanat ve Tarih Müzesi, ttp://www.kapadokyasanattarihmuzesi.com/index.php?option=com_content&view=article&id=47&Itemid=54, (Erişim tarihi: 24 Mart 2015).

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Kapadokya Sanat ve Tarih Müzesi, http://www.tatilvegezi.com/seyahat_rehberi/kapadokya-mustafapasa.html, (Erişim tarihi: 25 Mart 2015).

Özer, Ç, T., 2010, http://orhankemal.org/links1/754.htm, (Erişim tarihi: 25 Mart 2015).

İstanbul müzeleri, http://www.istanbul.net.tr/istanbul-Rehberi/istanbul-muzeleri/orhan-kemal-muzesi/136/4, (Erişim tarihi: 25 Mart 2015).

Öğüt, H., Varan Yol boyunca - http://orhankemal.org/links/540.htm, (Erişim tarihi: 25 Mart 2015).

Serin, G., 2015, http://guven-guven.blogspot.com.tr/2011_10_01_archive.html, (Erişim tarihi: 25 Mart 2015).

Konak belediyesi, http://www.izmiroyuncakmuzesi.com/hakkinda.php, (Erişim tarihi: 25 Mart 2015).

Konak belediyesi, http://www.izmiroyuncakmuzesi.com/hakkinda.php, (Erişim Tarihi: 02 Nisan 2015).

Konak belediyesi, http://www.izmiroyuncakmuzesi.com/hakkinda.php, (Erişim Tarihi: 02 Nisan 2015).

Konak Belediyesi, http://www.izmirneselimuze.com/hakkinda.php, (Erişim Tarihi: 02 Nisan 2015).

Konak Belediyesi http://www.izmirneselimuze.com/arsiv_karikatur.php, (Erişim Tarihi: 02 Nisan 2015).

Kabakçıoğlu; G., http://www.izmirneselimuze.com/arsiv_karikatur.php, (Erişim Tarihi : 02 Nisan 2015).

Konak Belediyesi, http://www.izmirneselimuze.com/arsiv_karikatur.php, (Erişim Tarihi: 02 Nisan 2015).

Yoltaş, N., 1991, http://www.izmirneselimuze.com/arsiv_karikatur.php, (Erişim Tarihi : 02 Nisan 2015).

Baksı Vakfı, http://baksi.org/muze-hakkinda/, (Erişim Tarihi: 05 Nisan 2015).

Antik Roma Sikkeleri,http://www.definesohbeti.com/showthread.php/916-Antil-Roma-Sikkeleri-Denarius, (Erişim Tarihi: 21 Nisan 2015).

Yeni İskenderiye Kütüphanesi,http://www.forumgercek.com/dunya-tarihinde-yer-alanlar/82264-iskenderiye-kutuphanesi-ve-yakilmasi.html, (Erişim Tarihi: 21 Nisan 2015).

Erzurum Etnografya Müzesi,http://tr.wikipedia.org/wiki/Yakutiye_Medresesi, (Erişim Tarihi: 21 Nisan 2015).

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)

Topkapı Sarayı Müzesi,http://erisilebiliristanbul.ibb.gov.tr/index.php/topkapi-sarayi/, (Erişim Tarihi: 21 Nisan 2015).

Baksı Müzesi, http://www.beylikduzusanatmerkezi.com/bu-muzeyi-biliyor-muydunuz/, (Erişim Tarihi: 22 Nisan 2015).

Baksı Müzesi, http://baksi.org/gelenek-ve-sanat-sergisi/, (Erişim Tarihi: 22 Nisan 2015).

Baksı Müzesi, http://www.bayburtgundem.com/guncel/dokuz-tasarimcidan-ehrama-ozel-dokunus-h2078.html, (Erişim Tarihi: 22 Nisan 2015).

Print to PDF without this message by purchasing novaPDF (http://www.novapdf.com/)